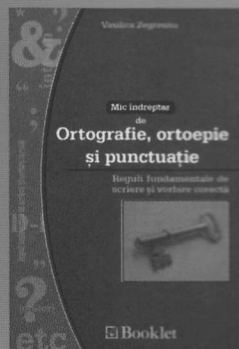
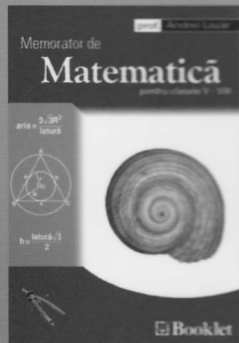
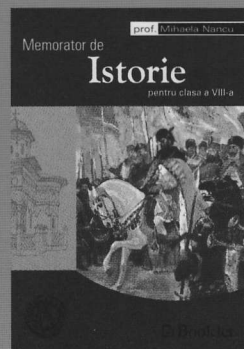
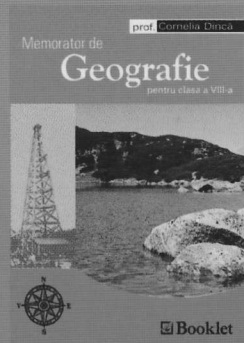

Alte apariții:

ISBN 973-7752-41-4

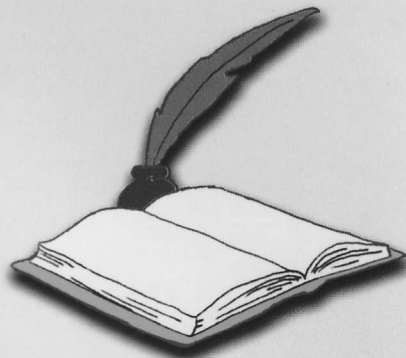
le

3.30

prof. Vasilica Zegreanu

Memorator de Limba Română

pentru clasele 5-8

Booklet

Autor
prof. Vasilica Zegreanu

Memorator de limba română **pentru clasele 5-8**

Editura Booklet
CP 16-64, București
www.booklet.ro

Tel.: 021 4113137
 0722 428630
 0723 152053

Pentru comenzi:

tel: 021 411.3137
 email: carte@booklet.ro

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României
ZEGREANU, VASILICA
 Memorator limba română pentru clasele 5-8 /
 Vasilica Zegreanu. - Ed. a 2-a, rev. - București: 2006
 Bibliogr.
 ISBN 973-7752-41-4

811.135.1'36(075.33)
 371.27:373.3

©Editura Booklet 2007

Toate drepturile asupra lucrării aparțin editurii.

Cuprins

Capitolul I: Vocabularul.....	5
Structura vocabularului.....	5
Îmbogățirea vocabularului.....	6
Sinonime.....	8
Antonime.....	8
Omonime.....	8
Paronime.....	8
Pleonasmul.....	8
Capitolul II: Fonetica.....	9
Sunetul.....	9
Diftongul.....	9
Triftongul.....	9
Hiatul.....	9
Silaba - Reguli de despărțire în silabe.....	9
Capitolul III: Morfologia.....	10
a) Părți de vorbire flexibile:.....	10
Substantivul.....	10
Articolul.....	13
Adjectivul.....	14
Numeralul.....	15
Pronumele.....	16
Verbul.....	22
b) Părți de vorbire neflexibile.....	33
Adverbul.....	33
Prepoziția.....	35

Conjunctia.....	35
Interjecția.....	36

Capitolul IV: Sintaxa.....37

Sintaxa propoziției.....	37
Părți principale:.....	38
Predicatul.....	38
Subiectul.....	39
Părți secundare:.....	40
Atributul.....	40
Complementul.....	41

Sintaxa frazei.....	46
Propoziția subordonată predicativă.....	48
Propoziția subordonată subiectivă.....	50
Propoziția subordonată atributivă.....	52
Propoziția completivă directă.....	53
Propoziția completivă indirectă.....	54
Propoziția circumstanțială de loc.....	56
Propoziția circumstanțială de timp.....	57
Propoziția circumstanțială de mod.....	58
Propoziția circumstanțială de cauză.....	59
Propoziția circumstanțială de scop sau finală.....	60
Propoziția circumstanțială condițională.....	60
Propoziția circumstanțială concesivă.....	61
Propoziția circumstanțială consecutivă.....	62

Capitolul V: Construcțiile incidente.....63

Capitolul I Vocabularul

Vocabularul (lexicul) cuprinde totalitatea cuvintelor dintr-o limbă.

Structura vocabularului:

A. Fondul principal lexical (vocabularul fundamental sau lexicul de bază) cuprinde cuvintele cele mai uzitate, la un moment dat.

B. Masa vocabularului include restul cuvintelor, care pot fi astfel structurate:

- *arhaisme* - cuvinte care au dispărut din limbă: hatman, poteră etc.
- *regionalisme* - cuvinte folosite într-o anumită zonă a țării: lubeniță, barabulă, coblizan etc.
- *cuvinte populare* - cuvinte folosite în limbajul familiar, ne-respectând normele limbii literare: a se pitula, matala, a găta etc.
- *elemente de jargon* - cuvinte folosite cu scopul de a impresiona: bonjour, madame, merci, ciao etc.
- *termeni argotici* - cuvinte folosite de anumite grupuri (elevi, răufăcători, militari): nașpa, a da un tun, a șuti etc.
- *termeni tehnici și științifici* - folosiți în anumite domenii ale științei și tehnicii: neutron, cip, reactor etc.

Cuvântul este unitatea de bază a vocabularului; acesta are o formă și unul sau mai multe înțelesuri.

Sensurile cuvintelor:

- *sensul propriu* de bază: este cel asociat unei imagini obișnuite: izvor - locul de pornire al râului; aripa - parte a corpului;
- *sensul propriu secundar*: izvor - material de inspirație; aripa - partea laterală a unui obiect;
- *sensul figurat*: este sensul mai puțin obișnuit al obiectelor sau fenomenelor și este strâns legat de context: izvor - geneză; aripă - curaj;

Cuvântul poate fi:

- simplu;
- compus - format din două sau mai multe cuvinte.

Compunerea se poate realiza prin:

- *contopire*: binecuvântare, răufăcător;
- *alăturare*: drum-de-fier, după-amiază;
- *abreviere*: SNCFR, RENEL, B.C.R., S.U.A.

Îmbogățirea vocabularului

A. Mijloace interne:

a) Derivarea este procedeul de formare de noi cuvinte cu ajutorul prefixelor și al sufixelor.

Prefixul este sunetul sau grupul de sunete care se adaugă în fața radicalului unui cuvânt de bază pentru a forma un cuvânt nou.

Sufixul este sunetul sau grupul de sunete care se adaugă după radicalul unui cuvânt de bază pentru a forma un cuvânt nou.

Cele mai des întâlnite prefixe sunt: **re-, în-, ne-, dez-, des-, răz-, răs-, stră-**. La acestea se adaugă cele neologice: **anti-, ante-, arhi-, ultra-, inter-** etc.

Exemple: re-face, în-doi, ne-astâmpăr, dez-lipi, des-face, răz-bate, stră-luci, anti-fascist, super-arbitru, ultra-scurtă, arhicunoscut, inter-statal etc.

Sufixele sunt de mai multe feluri:

- *lexicale*, când formează cuvinte noi: aur-*iu*, fric-*os*, benzin-*ărie* etc.
- *gramaticale*, când creează forme gramaticale (sufixe de mod și de timp);
- *lexico-gramaticale*, când exprimă un sens nou și o categorie gramaticală: alerga-*re*, copil-*ă*, doctor-*iță*, scri-*s* etc;
- *diminutive*, formează cuvinte care arată obiecte mai mici: frăt-*ior*, fet-*iță*, brăd-*uț* etc;
- *augmentative*, formează cuvinte care denumesc obiecte mai mari: băieț-*oi*, copil-*andru*, căs-*oaie* etc;
- *colective*, indică o colectivitate: frunz-*is*, student-*ime*, apăr-*aie* etc.

Derivarea parasintetică se realizează atât cu ajutorul prefixelor cât și al sufixelor: ne-primi-*tor*, ne-ști-*ință*, în-chip-*ui* etc. Derivatele în serie se obțin de la un alt cuvânt derivat: țară + -an + -că = țărancă; + -uță = țărăncuță.

Familia de cuvinte este alcătuită din totalitatea cuvintelor formate prin derivare de la un cuvânt de bază: drag, draguț, drăgălas, a îndrăgi, drăgălășenie etc. Aici distingem: cuvântul de bază - drag, radicalul drag (elementul comun tuturor cuvintelor derivate) și cuvintele derivate cu prefixe și sufixe.

b) Compunerea - formarea unor cuvinte noi prin alăturarea sau unirea unor termeni deja existenți în limbă. Se poate realiza prin:

- *alăturare* (cu sau fără cratimă): două sute, floare-de-colt;
- *sudare* (unire, contopire): altceva, treisprezece, binefăcător;
- *abreviere sau prescurtare*: Tarom, Asirom, S.U.A., C.E.C.

Prefixoidele sunt elemente de compunere care se așează în fața rădăcinii pentru a forma un cuvânt nou: aero-, auto-, bio-, filo-, geo-, hidro-, macro-, micro-, multi-, orto-, poli-, pseudo-, tele-, zoo- etc. Ele provin din limba latină sau din greaca veche și au o circulație internațională.

Sufixoidele sunt elemente de compunere care se așează după rădăcină pentru a forma cuvinte noi: -cid, -crație, -fil, -fog, -fug, -log.

c) Schimbarea valorii gramaticale sau conversiunea este procedeul de formare a unor noi cuvinte prin trecerea de la o parte de vorbire la alta:

- substantive se pot forma din: adverbe (aproapele); adjective (adâncul); verbe la participiu (rătăcii); verbe la supin (mersul); verbe la gerunziu (suferindul); pronume (eul); interjecții (oful);
- adjective se pot forma din: verbe la participiu (culeasă); verbe la gerunziu (fluturânde); pronume (acești); adverbe (așa);
- adverbe se pot forma din: adjective (frumos); verbe la participiu (îngânat); substantive (noaptea).

B. Mijloace externe: împrumuturile. Neologismele.

Neologismele sunt cuvintele noi împrumutate din alte limbi sau create în interiorul limbii prin derivare sau compunere, având obligatoriu un component neologic: design, stres, show, miting, marketing etc.

Sinonimele sunt cuvinte cu formă diferită și cu sens identic sau asemănător. În funcție de gradul lor de echivalență semantică ele pot fi:

- *perfecte*: când sensurile sunt identice: niciodată = nici-când;
- *aproximative*: potop = mulțime, dor = durere, a adormi = a muri;
- *parțiale* - când nu toate sensurile coincid: poftă = dorință, mut = tăcut, a elibera = a degaja;
- *totale* - când toate sensurile coincid: destin = soartă, a muri = a deceda, sud = miazăzi.

Toate sinonimele unui cuvânt alcătuiesc o serie sinonimică.

Antonimele sunt cuvinte cu sensuri diametral opuse: rece ≠ cald, dragoste ≠ ură, atent ≠ neatenț, departe ≠ aproape, avantaj ≠ dezavantaj.

Omonimele sunt cuvinte cu aceeași formă și cu sens complet diferit. Ele pot fi:

• **omonime lexicale**:

- *totale* - sunt identice în flexiune: lac - lacuri, pilă - pile, bancă - bănci;
- *parțiale* - sunt diferite în flexiune: masă - mese, mase; lob - loburi, lobi; bob - boabe, bobi, boburi;

- **omonime gramaticale** - când sunt părți de vorbire diferite: sare - substantiv/verb; toc - substantiv/verb.

Omonimele sunt cuvinte care se pronunță la fel: ea - ia.

Omnigrafele sunt cuvinte care se scriu la fel: veselă - veselă.

Cuvintele polisemantice sunt cuvinte care au două sau mai multe sensuri legate între ele: foc (flacără, arșiță, incendiu, entuziasm, război, împușcătură); a da (a oferi, a dăru, a înmăna, a dona, a sacrifica).

Paronimele sunt cuvinte cu formă asemănătoare și cu sens diferit: lacună - lagună; epic - etic; a asculta - a ausculta; pronume - prenume; complement - compliment.

Pleonasmul este o greșeală de exprimare care constă în folosirea alăturată a unor cuvinte sau a unor construcții cu același sens: a urma în continuare; exemple pilduitoare; pubelele de gunoi; autoevaluare proprie.

Capitolul II Fonetica

Fonetica este știința care studiază sunetele limbii.

Sunetul este cea mai mică unitate a limbii.

Sunetele limbii române sunt:

- **vocale** - pot forma singure silabă: a, ă, î, e, i, o, u;
- **consoane** - nu pot forma singure silabă: b, c, d, f, g, h, j, l, m, n, r, s, ș, t, ț, v, z, ă, ȝ, k', g';
- **semivocale** - seamănă cu vocalele, dar nu pot forma singure silabe: e, î, o, u.

Diftongul este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală și o semivocală, pronunțate în aceeași silabă: s(ă)-re, t(ă)-na, i(ă)-na.

Diftongul poate fi:

- *urcător* (alcătuit din semivocală + vocală);
- *coborâtor* (alcătuit din vocală + semivocală): m(ai).

Triftongul este grupul de sunete alcătuit dintr-o vocală și două semivocale pronunțate în aceeași silabă: cre-(i)ă-ne, ve-n(e)au.

Hiatul apare între două vocale alăturate, pronunțate în silabe diferite: ă-e-ro-port; al-că-ș-i; b-i-ș-lo-gi-e; i-d-e-e.

Silaba este formată dintr-o vocală sau dintr-un grup de sunete care conține o vocală și care se pronunță cu un singur efort respirator. Cuvântul poate fi:

- *monosilabic* - format dintr-o silabă: deal;
- *plurisilabic* - format din două sau mai multe silabe: ca-să; a-e-ri-si-re.

Reguli de despărțire a cuvintelor în silabe:

1. O consoană între două vocale trece la silaba următoare: a-pa.
2. Două consoane între două vocale trec, prima, la silaba dinaintea și, a doua, la silaba următoare: ur-ban, sprin-ten, nos-tal-gic. Dacă a doua consoană este l sau r despărțirea se face înaintea celor două consoane: ca-blu, sa-cru, pro-gres.
3. Trei sau mai multe consoane între două vocale trec, prima, la silaba dinaintea și, celelalte, la silaba următoare: con-trol, prin-

tre. În cazul grupurilor lpt, mpt, nct, nct, rct, rtf, stm, ndv despărțirea se face după a doua consoană din grup: sculp-ta, func-ți-e, sand-vici, jert-fă.

4. Două vocale alăturate trec, prima, la silaba dinainte și, a doua, la silaba următoare: iu-ni-e, di-a-log, re-ac-tor.
5. În cazul cuvintelor compuse sau al celor derivate cu prefix, la despărțirea în silabe se ține seama de elementele componente: sub-al-pin, bi-o-sfe-ră, dez-ac-ti-va, in-apt, prunc-u-ci-gaș, mon-o-clu.

Accentul reprezintă pronunțarea mai intensă a unei silabe dintr-un cuvânt.

Capitolul III Morfologia

Morfologia este partea gramaticii care studiază modificarea formei cuvintelor în cursul comunicării. Cuvintele se numesc în gramatică părți de vorbire. Acestea sunt de două feluri:

- **flexibile** - care își schimbă forma după gen, număr, caz (părțile de vorbire nominale), persoană, număr, mod, timp, diateză (verbul). Acestea sunt: substantivul, articolul, adjectivul, numeralul, pronumele, verbul;
- **neflexibile** - care nu-și schimbă forma: adverbul, prepoziția, conjuncția, interjecția.

Când intră în alcătuirea unei propoziții, părțile de vorbire cu înțeles de sine stătător (substantiv, adjectiv, numeral, pronume, verb, adverb, unele interjecții) devin părți de propoziție. Articolul, prepoziția și conjuncția au rol de instrumente gramaticale.

I Părți de vorbire flexibile Substantivul

Este partea de vorbire flexibilă care denumește ființe, lucruri, fenomene ale naturii, acțiuni, stări etc, cunoscute în gramatică sub numele de obiecte.

Felul substantivelor:

- **comune**, care denumesc obiecte de același fel (fată, oraș, munte etc);
- **proprie**, care denumesc anumite ființe sau lucruri spre a le

deosebi de celelalte ființe sau lucruri de același fel (Alexandru, Ileana, București, Bucegi etc);

- **simple** (elev, soare, lași);
- **compuse** (floarea- soarelui, Târgu- Neamț);
- **colective**, au la forma de singular înțeles de plural (ceată, roi etc).

Categorii gramaticale:

- a) trei **genuri**: masculin (m), feminin (f), neutru (n);
- b) două **numere**: singular, plural;
- c) cinci **cazuri**: nominativ (N), genitiv (G), dativ (D), acuzativ (A), vocativ (V).

a)	masculin	feminin	neutru
	unu - doi	o - două	un - două

- b) **singular** - când se numește un singur obiect: carte, om, ploaie

plural - când se denumesc mai multe obiecte: cărți, oameni, ploie
Unele substantive au numai forme de singular = **defective de plural**: miere, secară, fasole, aur, var, foame, sete etc; altele numai formă de plural = **defective de singular** : tăieței, blugi, Bucegi etc.

Sunt substantive care au două forme de plural, diferențiate ca sens: corn - coarne, cornuri; cap - capî, capete, capuri.

- c) **Cazul** este forma luată de un substantiv pentru a exprima funcția lui sintactică într-un enunț.

Funcția sintactică a substantivului

1. **Nominativ**: "cine?", "ce?"
 - subiect: Elevul scrie pe tablă.
 - nume predicativ: Prietena mea este premiantă.
 - atribut substantival apozitional: Prietenul meu, Dan, se joacă.
2. **Acuzativ**: "pe cine?", "ce?", "pentru cine?", "pentru ce?", "prin cine?", "prin ce?", "cu cine?", "cu ce?", "de cine?", "de ce", "de la cine?", "de la ce?", "când?", "până unde?", "cât?" etc.
 - complement direct: L-am văzut pe George ieri.
 - complement indirect: Mă gândesc la bunica.
 - complement de agent: Cartea este citită de elev.
 - complement circumstanțial de loc: Măine merg la patinoar.
 - complement circumstanțial de mod: El citește cu plăcere.

- complement circumstanțial de timp: După plăoie iese soarele.
  - complement circumstanțial de cauză: Mor de frică.
  - complement circumstanțial de scop: Adună flori pentru ceai.
  - atribut substantival prepozițional: Mi-am pus fularul de lână.
  - nume predicativ: Mănușile sunt de blană.
3. **Genitiv** : "al (a, ai, ale) cui?"
- atribut substantival genitiv: Mirosul cozonacului e plăcut.
  - nume predicativ: Frumusețea este a naturii.
  - atribut substantival prepozițional: *Din vârful dealului* vine apa.
  - atribut apozitional: Citesc operele dramaturgului român, ale lui Ion Luca Caragiale.
  - complement indirect: Vorbește *împotriva* colegilor.
  - complement circumstanțial de mod: Merge *contra* vântului.
4. **Dativ** : "cui?"
- complement indirect: Bunicul i-a dăruit Mariei o săniuță.
  - complement circumstanțial de loc: Stai locului!
  - complement circumstanțial de mod: Vorbește *asemenea* unui om.
  - complement circumstanțial de cauză: *Datorită* neglijenței a luat foc.
  - atribut prepozițional: Este *contrar* indicățiilor medicului.
  - atribut substantival: Glorie eroilor neamului!
  - atribut apozitional: Suntem recunoscători profesoarei noastre, doamnei Popescu.
  - nume predicativ: Cartea este *aidoma* realității.
5. **Vocativ** - nu are funcție sintactică.

Substantivele în vocativ se separă, prin virgulă, de restul propoziției:

- Ioane, vino acasă!
- Vîno, Ioane, acasă!
- Vîno acasă, Ioane!

Forma pe care o ia un substantiv în diferite cazuri se numește **declinare**.

Locuțiunile substantivale sunt grupurile de cuvinte care au înțelesul unui substantiv: aducere-aminte, băgare de seamă, părere de rău etc. Locuțiunea substantivală se comportă ca un substantiv.

Articolul

Este partea de vorbire flexibilă care însoțește un substantiv, arătând în ce măsură obiectul denumit de acesta este cunoscut vorbitorilor.

Felul articolului:

- **hotărât** - se așează, în general, la sfârșitul substantivului, arătând că obiectul denumit de acesta este cunoscut vorbitorilor.
Elevul Alexandru este prietenul meu.
Eleva aceasta este sora lui Mihai.
- **nehotărât** - se așează totdeauna înaintea substantivului și prezintă obiectul denumit de el ca individualizat, fără a-l defini precis pentru vorbitori:
Ana este o elevă harnică.
Revista aceasta este a unui elev din clasă.
- **posesiv (genitiv)** - se așează înaintea substantivelor și a pronumelor în genitiv pentru a lega numele obiectului posedat de numele posesorului; ele se acordă în gen și număr cu substantivele care denumesc obiecte posedate, nu cu cele care denumesc posesorii:
Acestă carte este a fratelui meu.
Acest copil este al vecinilor noștri.
- **demonstrativ (adjectival)** - leagă unele substantive de adjective care le determină și se acordă în gen, număr și caz cu substantivele determinate:
Omul cel harnic își face vara car și iarna sanie.

Formele articolelor

Cazul	singular					
	hotărât		nehotărât		demonstrativ	
	m.	f.	m.	f.	m.	f.
N.A.	l, le	a	un	o	cel	cea
G.D.	lui	i	unui	unei	celui	celei
V.	le	-	-	-	-	-
	plural					
	N.A.	i	le	niște	niște	cei
	G.D.	lor	lor	unor	unor	celor
	V.	lor	lor	-	-	-

Posesiv (genitiv)

genul	singular	plural
masculin	al	ai
feminin	a	ale

G. D. plural - masculin și feminin: alor

Adjectivul

Este partea de vorbire flexibilă care însoțește un substantiv și arată însușirea unui obiect.

Felul adjectivelor:

- variabile**, când își modifică forma în vorbire:
  - patru forme: bun, bună, buni, bune, (masc., fem., sg., pl.);
  - trei forme: mic, mică, mici, mici;
  - două forme: mare, mare, mari, mari;
- invariabile**, când nu își modifică forma în vorbire: gri, bleu, crem, maro, eficace, atroce, perspicace, propice etc;
- propriu-zise**: mare, frumos, curat;
- provenite din verb la participiu**: (cartea) cumpărată; (pomi) înfloriți;
- provenite din verb la gerunziu** (acordat): (mâna) sângerândă, (coșuri) fumeagânde.

Adjectivul se acordă în gen, număr și caz cu substantivul determinat.

Prin articulare adjectivale pot deveni substantive:

Un tânăr mă așteaptă.

Tânărul acesta era fratele meu.

Când însoțesc verbe, determinându-le, unele adjective își schimbă valoarea gramaticală, devenind adverbe:

Sora mea cântă frumos. (adverb)

Funcțiile sintactice:

- atribut adjectival: Nu-mi place iarna grea.
- nume predicativ: Iarna este grea.
- complement circumstanțial de timp: De mic le știe pe toate.
- complement circumstanțial de cauză: A murit de bătrân.
- complement circumstanțial de mod: Este mai mult leneș decât harnic.
- complement indirect: Din alb a devenit negru.

Gradele de comparație ale adjectivului:

- pozitiv**: frumos
- comparativ**:
  - de superioritate: mai frumos
  - de egalitate: tot atât de frumos
  - de inferioritate: mai puțin frumos
- superlativ**:
  - **relativ**: - de superioritate: cel mai frumos
- de inferioritate: cel mai puțin frumos
  - **absolut**: foarte (grozav, tare, prea, nespus de) frumos

Unele adjective nu au grade de comparație: superior, inferior, exterior, optim, viu, mort, perfect, principal, veșnic etc.

Locuțiunile adjectivale sunt grupuri de două sau mai multe cuvinte care au împreună valoarea unui adjectiv.

  - om cu judecată = chibzuit
  - om cu stare = înstărit, bogat
  - om cu dare de mână = bogat
  - lucru de căpetenie = principal, important
  - om de nimic = netrebnic, josnic

Locuțiunile adjectivale se comportă ca un adjectiv.

Numeralul

Este partea de vorbire flexibilă care arată numărul, determinarea numerică a obiectelor sau ordinea lor prin numărare.

Felul numeralilor:

- cardinale** - arată un număr sau determină numeric anumite obiecte:
  - **propriu-zise**: - simple: unu, doi, trei etc
- compuse: unsprezece, treizeci și cinci etc;
  - **multiplicative**: înzecit, însutit etc;
  - **distributive**: câte unu (una), câte cinci etc;
  - **adverbiale**: de două ori, de trei ori etc;
  - **colective**: tustrei, toți trei, câteșitrei etc;
  - **fracționare**: o doime, o treime, jumătate, trei procente etc.
- ordinale** exprimă, prin numărare, ordinea și locul pe care îl ocupă anumite obiecte (acțiuni) într-o înșiruire: al doilea, a șaptea etc.

Structura numeralului ordinal:

al doilea → particulă adverbială

articol posesiv numeral articol hotărât

Numeralele ordinale pot fi precedate de articolul demonstrativ cel, cea însoțit de prepoziția de: cel dintâi, cel de-al doilea.

Funcțiile sintactice ale numeralului:

- subiect: Trei au urcat cu telecabina.
- nume predicativ: La concursul de schi, Horia a fost al treilea.
- atribut substantival genitival: Ideile amândurora sunt bune.
- atribut prepozițional: Un grup de doisprezece pleacă în excursie.
- atribut adjectival: Are doi pui de fazan.
- complement direct: Pe doi i-a ales.
- complement indirect: Mă gândesc la doi dintre ei.
- complement de agent: A fost felicitat de doi dintre ei.
- complement circumstanțial de timp: Merge la mare de două ori pe an.
- complement circumstanțial de mod: Ion vorbește ca al treilea.
- complement circumstanțial de loc: Ieri, am trecut pe la patru dintre ei.

Pronumele

Este partea de vorbire flexibilă care ține locul unui substantiv.

Felurile pronumelui:

A. Pronumele personal desemnează diferite persoane. El are forme diferite pentru cele trei persoane la singular (eu, tu, el/ea) și la plural (noi, voi, ei/ele). La dativ și acuzativ se folosesc și formele neaccentuate și cele accentuate.

Formele accentuate ale pronumelui personal:

	Persoana I		Persoana II-a		Persoana a III-a			
Cazul	sg.	pl.	sg.	pl.	Masculin		Feminin	
					sg.	pl.	sg.	pl.
N.	eu	noi	tu	voi	el	ei	ea	ele
A.	mine	noi	tine	voi	el	ei	ea	ele
D.	mie	nouă	ție	vouă	lui	lor	ei	lor
G.	-	-	-	-	lui	lor	ei	lor
V.	-	-	tu!	voi!	-	-	-	-

Formele neaccentuate ale pronumelui personal:

	Persoana I		Persoana a II-a		Persoana a III-a			
Cazul	sg.	pl.	sg.	pl.	Masculin		Feminin	
					sg.	pl.	sg.	pl.
D.	îmi, mi	ne, ni	îți, ți	vă, vi	îi, i	le, li	îi, i	le, li
A.	mă	ne	te	vă	îl, l	îi, i	o	le

Alte forme ale pronumelui personal: dânsul, dânsa, dânsii, dânsule.

B. Pronumele personal de politețe se folosește în locul numelor persoanelor cărora li se cuvine respect. Are forme doar pentru persoana a II-a și a III-a:

Persoana a II-a

Cazul	singular	abreviere	plural	abreviere
N.A.V.	dumneata	d-ta	dumneavoastră	d-voastră
D.G.	dumitale	d-tale	dumneavoastră	dv.; dvs.

Persoana a III-a

N.A.G.D.	m. dumnealui f. dumneaei	d-lui d-ei	dumnealor	d-lor
----------	-----------------------------	---------------	-----------	-------

C. Pronumele reflexiv ține locul obiectelor asupra cărora se exercită direct sau indirect acțiunea verbelor. Aceste obiecte sunt identice cu subiectele propozițiilor respective. Are forme proprii numai pentru persoana a III-a și numai la cazurile dativ și acuzativ. Ca și la pronumele personal, unele forme sunt accentuate, altele sunt neaccentuate și nu se deosebesc după gen și număr:

Cazul	Forme accentuate	Forme neaccentuate
D.	sie, sieși	își, și
A.	sine	se

Pentru persoana I și a II-a, la singular și la plural, se folosesc formele neaccentuate ale pronumelui personal la cazurile dativ și acuzativ:

Pronumele posesiv nu are forme pentru persoana a III-a când sunt mai mulți posesori. În locul acestuia se folosesc formele de genitiv plural ale pronumelui personal: "al (a, ai, ale) lor". Exemplu: Ai lor erau acolo de mult timp. Pronumele "lor" (ai lor) nu este posesiv, ci personal.

Când însoțesc substantive, determinându-le, sunt **adjective pronominale posesive**.

G. Pronumele relativ și adjectivul pronominal relativ

Pronumele relativ face legătura între o propoziție subordonată și regenta ei, adică servește la stabilirea unei relații de subordonare între două propoziții. Ele sunt: "care", "cine", "ce", "cât"; au aceeași formă ca și pronumele interogative.

Omul ^{1/}(care) lucrează ^{2/} învinge toate greutățile ^{1/}.

Cine se scoală de dimineață ^{1/} departe ajunge ^{2/}.

Capul ^{1/}(ce) se apleacă ^{2/} sabia nu-l taie ^{1/}.

Ca pronume relative se folosesc și "cel ce", "ceea ce", alcătuite din pronumele demonstrativ "cel", "ceea" și pronumele relativ "ce". Acestea au următoarele forme, după gen, număr și caz:

Cazul	singular		plural	
	masculin	feminin	masculin	feminin
N.A.	cel ce	ceea ce	cei ce	cele ce
G.D.	celui ce	celeii ce	celor ce	celor ce

Funcții sintactice:

- subiect: Cine râde, râde la urmă.
- atribut: Fata, a cărei mamă vine, e colega mea.
- complement direct: Pe cine aștepti, nu vine.
- complement indirect: Cui nu-i place, să plece.

H. Pronumele demonstrativ și adjectivul pronominal demonstrativ

Pronumele demonstrativ înlocuiește numele unui obiect, arătând:

- apropierea: acesta, ăsta, cestălalt;
- depărtarea: acela, ăla, celălalt;
- identitatea: același, aceeași.

Când însoțesc și determină substantive, formele pronumelor demonstrative își schimbă valoarea gramaticală, devenind

adjective demonstrative: acest frate, acel fiu, aceeași floare etc.

I. Pronumele nehotărât și adjectivul pronominal nehotărât

Pronumele nehotărât înlocuiește numele unui obiect fără a indica precis obiectul înlocuit. Ele sunt: "unul (una)", "altul (alta)", "fiecare", "oricare", "oricine", "oarecare", "cineva", "ceva", "careva", "atât (atâta)", "atâtea (atâtea)", "vreunul (vreuna)", "tot (toată)", "mult (multă)", "puțin (puțină)" etc.

Când însoțesc și determină substantive, formele pronumelor nehotărâte își schimbă valoarea gramaticală devenind **adjective nehotărâte**: fiecare (elev), oricare (om), unii (copaci), atâtea (fructe).

J. Pronumele negativ și adjectivul pronominal negativ

Pronumele "nimeni", "nimenea", "nimic", "nimica", "nici unul", "nici una" au înțeles negativ și se folosesc numai în propoziții negative.

Nu a fost anunțat nimeni. (nici unul, nici una)

Nu a adus nimic.

Pronumele negativ "nimeni (nimenea)" se referă numai la persoane, iar "nimic, (nimica)" numai la lucruri.

Pronumele "nici unul (nici una)" se poate referi atât la persoane, cât și la lucruri.

Pronumele "nimic (a)" este invariabil.

Pronumele "nimeni (nimenea)" nu are forme pentru genuri și număr. La dativ - genitiv are forma "nimănu (a)".

"Nici unul (nici una)" se declină ca pronumele nehotărât "unul (una)", "nici" rămâne neschimbat.

Funcții sintactice ale pronumelor negative:

- subiect: N-a venit nimeni.
- atribut: Nu s-a aprobat propunerea nici unuia.
- complement indirect: Nimănu nu-i place să fie bolnav.
- complement direct: N-am văzut pe nimeni.
- complement circumstanțial: Cartea nu era la nici unul din ei.

Când însoțesc substantive, determinându-le, acestea devin adjective negative:

Nici un coleg nu era de față.

Adjectivele negative au totdeauna funcția de atribut:

N-a primit nici o carte.

Verbul

I. Verbul este partea de vorbire care exprimă acțiuni sau stări.

El își schimbă forma în vorbire după:

- *mod* - există opt moduri, patru personale sau predicative și patru nepersonale sau nepredicative;
- *timp* - trei timpuri de bază: prezent, trecut și viitor, și patru timpuri secundare: imperfect, perfect simplu, perfect compus și mai mult ca perfect (Viitorul are și forma de viitor anterior);
- *număr* - două: singular și plural;
- *persoană* - trei persoane;
- *diateză* - activă, reflexivă, pasivă.

II. Modurile și timpurile verbelor

a) Moduri personale (predicative)

- *indicativ* (acțiune reală):

- prezent
- imperfect
- perfect simplu
- perfect compus
- mai mult ca perfect
- viitor
- viitor anterior

- *conjunctiv* (acțiune realizabilă, posibilă):

- prezent
- perfect

- *condițional* - *optativ* (acțiune dorită, condiție):

- prezent
- perfect

- *imperativ* (îndemn, poruncă, rugămintă, urare): pozitiv, negativ

b) Moduri nepersonale (nepredicative)

- *infinitiv* (numele acțiunii):

- prezent
- perfect

- *gerunziu* (împrejurare)

- *participiu* (acțiune suferită de un obiect)

- *supin* (scopul, destinația, proveniența)

III. Funcții sintactice

Verbele la modurile personale (predicative) pot forma, cu unele excepții, singure predicatul.

Verbele la modurile nepersonale (nepredicative) nu formează singure predicatul; ele îndeplinesc în propoziții diferite funcții sintactice:

- subiect: A citi este o mare bucurie.
- atribut: Îl invidiez pentru dorința de a citi.
El cumpără o mașină de spălat.
- complement direct: N-a știut a spune multe.
- complement indirect: S-a săturat de umblat.
- complement circumstanțial de scop:
L-am rugat pentru a mă ajuta.
- complement circumstanțial de mod: A trecut fără a observa.
- complement circumstanțial de timp:
A răspuns înainte de a termina tema.
- complement circumstanțial de cauză:
Vrând să ia paharul, l-a răsturnat.

IV. Verbele auxiliare

ajută la formarea unor moduri și timpuri:

A. Verbul "a fi" ajută la formarea:

- timpului viitor anterior: voi fi scris;
- modului conjunctiv perfect: să fi văzut;
- modului condițional - optativ perfect: aș fi văzut.

La diateza pasivă toate timpurile și modurile se construiesc cu verbul auxiliar "a fi": sunt laudat.

B. Verbul "a avea" ajută la formarea:

- timpului perfect compus: au scris;
- modului condițional - optativ: ar cânta.

Ca auxiliar verbul "a avea" a suferit schimbări la unele persoane:

La perfectul compus: La condițional-optativ:

(eu) am	(eu) aș
(tu) ai	(tu) ai
(el, ea) a	(el, ea) ar
(noi) am	(noi) am
(voi) ați	(voi) ați
(ei, ele) au	(ei, ele) ar

C. **Verbul "a vrea"** sau "a voi" ajută la formarea viitorului, având următoarele forme:

(eu) <u>voi</u> (vedea)	(noi) <u>vom</u> (vedea)
(tu) <u>vei</u> (vedea)	(voi) <u>veți</u> (vedea)
(el, ea) <u>va</u> (vedea)	(ei, ele) <u>vor</u> (vedea)

Cele patru conjugări

După sufixele cu care se formează infinitivul prezent, verbele se pot grupa în limba română în patru categorii, numite conjugări:

- *conjugarea I* în **-a**: a mânca, a învăța etc;
- *conjugarea a II-a* în **-ea**: a vedea, a plăcea etc;
- *conjugarea a III-a* în **-e**: a ajunge, a zice etc;
- *conjugarea a IV-a* în **-i**: a privi, a auzi etc;

în **-î**: a coborî, a hotărî etc.

Sufixele: -a, -ea, -e, -i, -î se numesc caracteristicile fiecărei conjugări; înălăturându-le și lăsând la o parte prepoziția "a" se obține tema prezentului.

Ex.: a învăta la

↓
tema prezentului

Conjugarea verbelor

Schimbarea formei verbelor în vorbire după mod, timp, număr și persoană se numește conjugare.

Diateza activă I Modurile personale Modul indicativ

Modul indicativ exprimă o acțiune reală. El are toate timpurile.

Prezentul exprimă o acțiune ce se desfășoară în momentul vorbirii:

(eu) cânt	(noi) cântăm
(tu) cânti	(voi) cântați
(el, ea) cântă	(ei, ele) cântă

Imperfectul este un timp trecut a cărui acțiune este neterminată.

(eu) cântam	(noi) cântam
(tu) cântai	(voi) cântați
(el, ea) cânta	(ei, ele) cântau

Perfectul simplu exprimă o acțiune trecută și terminată.

(eu) cântai	(noi) cântăram
(tu) cântași	(voi) cântați
(el, ea) cântă	(ei, ele) cântară

Perfectul compus exprimă și el o acțiune trecută și terminată și se formează cu ajutorul verbului auxiliar "a avea".

(eu) am cântat	(noi) am cântat
(tu) ai cântat	(voi) ați cântat
(el, ea) a cântat	(ei, ele) au cântat

Mai mult ca perfectul exprimă o acțiune trecută ce s-a îndeplinit înaintea altei acțiuni trecute.

(eu) cântasem	(noi) cântaserăm
(tu) cântaseși	(voi) cântaserăți
(el, ea) cântase	(ei, ele) cântaseră

Viitorul exprimă o acțiune ce se va realiza după momentul vorbirii. Se formează din infinitivul verbului de conjugat și verbul auxiliar "a vrea" sau "a voi".

(eu) voi cânta	(noi) vom cânta
(tu) vei cânta	(voi) veți cânta
(el, ea) va cânta	(ei, ele) vor cânta

Viitorul anterior exprimă o acțiune care se va îndeplini înaintea altei acțiuni viitoare.

(eu) voi fi cântat	(noi) vom fi cântat
(tu) vei fi cântat	(voi) veți fi cântat
(el, ea) va fi cântat	(ei, ele) vor fi cântat

Modul conjunctiv

Verbul la modul conjunctiv exprimă o acțiune **nerealizată**, dar care se poate realiza.

Conjunctivul are două timpuri:

- **prezent** - se formează din prezentul indicativ al verbului și conjuncția "să": să cânt, să vezi etc;

- **perfect** - se formează din conjunctivul prezent al verbului "a fi" și participul verbului de conjugat: să fi cântat, să fi lucrat etc. Are aceeași formă pentru toate persoanele atât la singular cât și la plural.

Modul condițional - optativ

Verbul la acest mod exprimă o acțiune dorită a cărei realizare depinde de îndeplinirea unei condiții.

Are două timpuri:

- **prezent** - se formează din infinitivul verbului de conjugat și un verb auxiliar: aș, ai, ar, am, ați, ar;
 (eu) aș cânta   (noi) am cânta
 (tu) ai cânta   (voi) ați cânta
 (el, ea) ar cânta   (ei, ele) ar cânta
- **perfect** - se formează din participiul verbului de conjugat și condiționalul - optativ prezent al verbului auxiliar "a fi".
 (eu) aș fi cântat   (noi) am fi cântat
 (tu) ai fi cântat   (voi) ați fi cântat
 (el, ea) ar fi cântat   (ei, ele) ar fi cântat

Modul imperativ

Verbul la modul imperativ exprimă o poruncă, un îndemn, un sfat sau o rugămintă. El are forme numai pentru persoana a II-a singular și plural.

Sensul de poruncă, îndemn, sfat sau rugămintă se realizează în vorbire printr-o anumită intonatie, iar în scris prin semnul exclamării.

Cântă (tu)!

Cântați (voi)!

Imperativul are două forme:

- a) **pozitiv** : Cântă! Cântați!
- b) **negativ** : Nu cânta! Nu cântați!

II. Modulurile nepersonale (nepredicative)**Modul infinitiv**

Verbul la modul infinitiv exprimă numele acțiunii sau al stării. Este o formă de bază pentru conjugarea verbelor, reprezentând rădăcina verbului, de la care se formează timpurile și modulurile, precum și caracteristica conjugării. Este însoțit de prepoziția "a": a cânta, a vedea, a zice etc.

Modul infinitiv are două timpuri:

- **prezent** : a cânta, a lucra;
- **perfect** : a fi cântat, a fi lucrat.

Poate îndeplini următoarele funcții sintactice:

- subiect: A citi este o plăcere.
- nume predicativ: A învăța înseamnă a te pregăti pentru viață.
- complement direct: A început a striga.
- atribut: Bucuria de a citi e mare.
- complement circumstanțial de scop: Învăță pentru a ști.

Modul participiu

Verbul la modul participiu arată o acțiune trecută. El este o formă de bază pentru alcătuirea:

- a) timpurilor compuse care exprimă o acțiune trecută, la diateza activă sau reflexivă:
    - perfectul compus: am cântat;
    - conjunctivul perfect: să fi văzut;
    - condiționalul-optativ perfect: aș fi crezut;
    - infinitivul perfect: a fi cîntît;
  - b) tuturor timpurilor și modurilor la diateza pasivă.
- Participiul poate fi folosit și cu valoare adjectivală și atunci se acordă cu substantivul determinat în gen, număr și caz.
 carte cîntîtă, cărți cîntite, al cîntitei cărți
- Participiul cu valoare adjectivală are **funcția sintactică** de:
- atribut adjectival: Lucrarea apreciată a primit premiu.
  - nume predicativ: Lucrarea ta este apreciată.

Modul supin

Se formează din participiu, precedat de o prepoziție simplă sau compusă:

de cules, după cules, la cules, pentru cules, de la cules etc.

Poate avea următoarele **funcții sintactice**:

- subiect: E greu de spus.
- nume predicativ: Mărul este de mîncat.
- atribut verbal: Am cumpărat foi de scris.
- complement direct: Am avut de cules.
- complement indirect: S-a gîndit la cîntît.
- complement circumstanțial de loc: Am mers la pescuit.

Modul gerunziu

Se formează prin adăugarea sufixului "-ind" sau "-înd" la rădăcina verbului:

a cânta - cîntînd	a citi - citind
a vedea - văzînd	a cobori - coborînd
a zice - zicînd	

Are următoarele funcții sintactice:

- atribut verbal: Ochii lăcrimând m-au impresionat.
- complement circumstanțial de mod: Vorbea prind în jos.
- complement circumstanțial de timp: Auzindu-l, m-am bucurat.
- complement circumstanțial de cauză:
A renunțat, temându-se de ploaie.

Gerunziul acordat în gen, număr și caz cu substantivul determinat are valoare adjectivală și funcția sintactică de atribut adjectival:

Măinile tremurânde m-au impresionat.

Diateza reflexivă

La **diateza reflexivă** verbele se conjugă ca și la diateza activă, însă însoțite de pronumele reflexive la acuzativ sau la dativ.

Modul indicativ (pronume reflexiv în acuzativ)
a se bucura**Prezent**

(eu) mă bucur
(tu) te bucuri
(el, ea) se bucură
(noi) ne bucurăm
(voi) vă bucurați
(ei, ele) se bucură

Imperfect

mă bucuram
te bucurai
se bucura
ne bucuram
vă bucurați
se bucurau

Perfectul simplu

mă bucurai
te bucurași
se bucură
ne bucurară
vă bucurărați
se bucurară

Perfect compus

(eu) m-am bucurat
(tu) te-ai bucurat
(el, ea) s-a bucurat
(noi) ne-am bucurat
(voi) v-ați bucurat
(ei, ele) s-au bucurat

Mai mult ca perfectul

mă bucurasem
te bucuraseși
se bucurase
ne bucuraserăm
vă bucuraseți
se bucuraseră

Viitor

mă voi bucura
te vei bucura
se va bucura
ne vom bucura
vă veți bucura
se vor bucura

Viitor anterior

mă voi fi bucurat
te vei fi bucurat
se va fi bucurat
ne vom fi bucurat
vă veți fi bucurat
se vor fi bucurat

Modul conjunctiv**Prezent**

(eu) să mă bucur
(tu) să te bucuri
(el, ea) să se bucare
(noi) să ne bucurăm
(voi) să vă bucurați
(ei, ele) să se bucare

Perfect

să mă fi bucurat
să te fi bucurat
să se fi bucurat
să ne fi bucurat
să vă fi bucurat
să se fi bucurat

Modul condițional - optativ**Prezent**

(eu) m-aș bucura
(tu) te-ai bucura
(el, ea) s-ar bucura
(noi) ne-am bucura
(voi) v-ați bucura
(ei, ele) s-ar bucura

Perfect

m-aș fi bucurat
te-ai fi bucurat
s-ar fi bucurat
ne-am fi bucurat
v-ați fi bucurat
s-ar fi bucurat

Pozitiv

bucură-te!
bucurați-vă!

Modul imperativ**Negativ**

nu te bucura!
nu vă bucurați!

Modul infinitiv**Prezent**

a mă bucura
a te bucura
a se bucura
a ne bucura
a vă bucura
a se bucura

Modul gerunziu

bucurându-mă
bucurându-te
bucurându-se
bucurându-ne
bucurându-vă
bucurându-se

a-și închipui (pronume reflexiv în dativ)**Modul indicativ****Prezent**

(eu) îmi închipui (-iesc) (noi) ne închipuim
(tu) îți închipui (-iești) (voi) vă închipuiți
(el, ea) își închipuie (-iește) (ei, ele) își închipuie (-iesc)

Imperfect

îmi închipuiam
 îți închipuiai
 își închipuia
 ne închipuiam
 vă închipuiați
 își închipuiau

Perfect simplu

îmi închipuii
 îți închipuiși
 își închipui
 ne închipuirăm
 vă închipuirăți
 își închipuiră

Perfect compus

mi-am închipuit
 ți-ai închipuit
 și-a închipuit
 ne-am închipuit
 v-ați închipuit
 și-au închipuit

Mai mult ca perfect

(eu) îmi închipuisem
 (tu) îți închipuișezi
 (el, ea) își închipuisese
 (noi) ne închipuiserăm
 (voi) vă închipuiserăți
 (ei, ele) își închipuiseră

Viitor

îmi voi închipui
 îți vei închipui
 își va închipui
 ne vom închipui
 vă veți închipui
 își vor închipui

Viitor anterior

îmi voi fi închipuit
 îți vei fi închipuit
 își va fi închipuit
 ne vom fi închipuit
 vă veți fi închipuit
 își vor fi închipuit

Modul conjunctiv**Prezent**

(eu) să-mi închipui (-iesc)
 (tu) să-ți închipui (-iești)
 (el, ea) să-și închipuie (-iască)
 (noi) să ne închipuim
 (voi) să vă închipuiți
 (ei, ele) să-și închipuie (-iască)

Perfect

să-mi fi închipuit
 să-ți fi închipuit
 să-și fi închipuit
 să ne fi închipuit
 să vă fi închipuit
 să-și fi închipuit

Modul condițional - optativ**Prezent**

(eu) mi-aș închipui
 (tu) ți-ai închipui
 (el, ea) și-ar închipui
 (noi) ne-am închipui
 (voi) v-ați închipui
 (ei, ele) și-ar închipui

Perfect

mi-aș fi închipuit
 ți-ai fi închipuit
 și-ar fi închipuit
 ne-am fi închipuit
 v-ați fi închipuit
 și-ar fi închipuit

Modul imperativ**Pozitiv**

închipuiește-ți!
 închipuiți-vă!

Negativ

nu-ți închipui!
 nu vă închipuiți!

Modul infinitiv

a-mi închipui
 a-ți închipui
 a-și închipui
 a ne închipui
 a vă închipui
 a-și închipui

Modul gerunziu

închipuindu-mi
 închipuindu-ți
 închipuindu-și
 închipuindu-ne
 închipuindu-vă
 închipuindu-și

La diateza reflexivă, verbele nu au modurile participiu și supin.

Diateza pasivă

Se formează din verbul "a fi" și participiul verbului de conjugat și arată că acțiunea exprimată de verb este săvârșită de altcineva și suferită de obiect.

Verbul "a fi" se conjugă la toate modurile și timpurile, iar participiul verbului de conjugat se schimbă după gen și număr acordându-se cu subiectul.

a fi lăudat**Modul indicativ****Prezent**

(eu) sunt lăudat (ă)
 (tu) ești lăudat (ă)
 (el, ea) este lăudat (ă)
 (noi) suntem lăudați (te)
 (voi) sunteți lăudați (te)
 (ei, ele) sunt lăudați (te)

Imperfect

eram lăudat (ă)
 erai lăudat (ă)
 era lăudat (ă)
 eram lăudați (te)
 erați lăudați (te)
 erau lăudați (te)

Perfect simplu

fui lăudat (ă)
 fuși lăudat (ă)
 fuse lăudat (ă)
 furăm lăudați (te)
 furăți lăudați (te)
 fură lăudați (te)

Perfect compus

(eu) am fost lăudat (ă)
 (tu) ai fost lăudat (ă)
 (el, ea) a fost lăudat (ă)
 (noi) am fost lăudați (te)
 (voi) ați fost lăudați (te)
 (ei, ele) au fost lăudați (te)

Mai mult ca perfect

fusesem lăudat (ă)
 fusesezi lăudat (ă)
 fusesese lăudat (ă)
 fuseserăm lăudați (te)
 fuseserăți lăudați (te)
 fuseseră lăudați (te)

Viitor

(eu) voi fi lăudat (ă)
 (tu) vei fi lăudat (ă)
 (el, ea) va fi lăudat (ă)

(noi) vom fi lăudați (te)
 (voi) veți fi lăudați (te)
 (ei, ele) vor fi lăudați (te)

Viitor anterior

voi fi fost lăudat (ă)
 vei fi fost lăudat (ă)
 va fi fost lăudat (ă)

vom fi fost lăudați (te)
 veți fi fost lăudați (te)
 vor fi fost lăudați (te)

Modul conjunctiv**Prezent**

(eu) să fiu lăudat (ă)
 (tu) să fii lăudat (ă)
 (el, ea) să fie lăudat (ă)
 (noi) să fim lăudați (te)
 (voi) să fiți lăudați (te)
 (ei, ele) să fie lăudați (te)

Perfect

să fi fost lăudat (ă)
 să fi fost lăudat (ă)
 să fi fost lăudat (ă)
 să fi fost lăudați (te)
 să fi fost lăudați (te)
 să fi fost lăudați (te)

Modul condițional - optativ**Prezent**

(eu) aș fi lăudat (ă)
 (tu) ai fi lăudat (ă)
 (el, ea) ar fi lăudat (ă)
 (noi) am fi lăudați (te)
 (voi) ați fi lăudați (te)
 (ei, ele) ar fi lăudați (te)

Perfect

aș fi fost lăudat (ă)
 ai fi fost lăudat (ă)
 ar fi fost lăudat (ă)
 am fi fost lăudați (te)
 ați fi fost lăudați (te)
 ar fi fost lăudați (te)

Modul imperativ**Pozitiv**

fii lăudat (ă)!
 fiți lăudați (te)!

Negativ

nu fi lăudat (ă)!
 nu fiți lăudați (te)!

Modul infinitiv

Prezent: a fi lăudat (ă)
 Perfect: a fi fost lăudat (ă)

Modul gerunziu

fiind lăudat (ă)
 fiind lăudați (te)

Diateza activă: ^{subiect} Profesorul ^{complement direct} I-a lăudat pe elevul silitor

Diateza pasivă: ^{subiect} Elevul ^{complement de agent} silitor a fost lăudat de profesor.

Verbele unipersonale și impersonale

Verbele care arată fenomene ale naturii (a ploua, a tuna, a fulgera etc) sunt unipersonale, având numai persoana a III-a, și impersonale, pentru că acțiunea nu este făcută de o anumită persoană.

Verbul "a trebui" este unipersonal, având forme numai pentru persoana a III-a, și impersonal cu sensul: e necesar, se cuvine, se cade.

Caracterul tranzitiv și intransitiv al verbelor

Verbele care pot avea un complement direct sunt tranzitive, iar cele care nu pot avea un complement direct sunt intransitive (în propoziția dată).

Verbele de mișcare (a veni, a pleca, a merge etc) și cele care exprimă o stare (a sta, a șede, a exista etc) sunt intransitive.

Locuțiuni verbale

Sunt grupuri de cuvinte între care neapărat se află un verb. Ele se pot înlocui cu un verb.

a băga de seamă - a observa   a da năvală - a năvăli
 a o lua la fuga - a fugi   a sta de veghe - a veghea

Verbul din locuțiune are rol gramatical precizând persoana, timpul și modul acțiunii, iar celălalt cuvânt dă sensul locuțiunii.

II. Părțile de vorbire neflexibile
Adverbul

Este partea de vorbire neflexibilă care însoțește un verb, un adjectiv sau un alt adverb și exprimă caracteristica unei acțiuni sau a unei însușiri, precum și o împrejurare în care se petrece acțiunea.

Clasificarea adverbilor:

După structură, adverbele sunt:

- **simple:** ieri, azi, așa, sus, când, împreună etc.
- **compușe:** departe, astfel, cândva, vreodată, deasupra etc.

După înțeles adverbele sunt:

- **de loc:** aici, acolo, afară, acasă, aiurea, aproape, alături, departe, deasupra, dedesubt, înainte, jos, sus, nicăieri, oriunde, pretutindeni, undeva etc;

- **de timp:** acum, apoi, aseară, astăzi, curând, cândva, deocamdată, deunăzi, ieri, mâine, nicicând, niciodată, totdeauna; ziua, noaptea, vara, toamna, iarna, primăvara, seara (prin schimbarea valorii gramaticale) etc;

- **de mod:** abia, alene, adică, anevoie, astfel, așa, ba, bine, cam, chiar, da, doar, desigur, firește, foarte, mai, nu, numai, niciodată, nicidecum, parcă, pesemne, poate, prea, tocmai etc.

Adverbele "cum", "unde", "cât", "când", care leagă, de obicei, propoziții subordonate de regentele lor, având rol de conjuncție, se numesc adverbe relative.

Gradele de comparație ale adverbului:

Ca și adjectivul, adverbul are trei grade de comparație:

1. **pozitiv:** bine, ușor;

2. **comparativ:**

- *de superioritate:* mai bine, mai ușor;

- *de egalitate:* tot atât de bine, tot atât de ușor;

- *de inferioritate:* mai puțin bine, mai puțin ușor;

3. **superlativ:**

- *relativ:* cel mai bine, cel mai ușor;

- *absolut:* foarte bine, foarte ușor.

Multe adverbe nu au grade de comparație: da, nu, așa, desigur, negreșit, niciodată, atunci, cândva, acolo etc. Unele au numai gradul comparativ: mai încolo, mai apoi.

Adverbele predicative au funcția sintactică de predicat verbal: desigur, firește, poate, pesemne, sigur, posibil, probabil etc.

Funcțiile sintactice ale adverbului:

- atribut: Ora de ieri a fost interesantă.

- complement circumstanțial de loc: Aici vreau să rămân.

- complement circumstanțial de timp: Seara ascult muzică.

- complement circumstanțial de mod: Așa fac eu mereu.

- predicat verbal: Desigur ^{1/} că va veni ^{2/}.

- nume predicativ: Problema e altfel.

Locuțiunile adverbiale sunt grupurile de cuvinte cu înțeles unitar, având valoarea unui adverb: din loc în loc, în față, în veci, de joia până mai apoi, pe de rost, pe neașteptate,

într-adevăr, de-a valma, fără doar și poate, de-a binelea, cu de-a sila etc.

Prepoziția

Este partea de vorbire neflexibilă care leagă un atribut sau un complement de partea de vorbire determinată. Nu are înțeles de sine stătător și nu are funcție sintactică; este un instrument gramatical.

Clasificarea prepozițiilor după structură:

- **simple:** către, contra, cu, de, fără, în, la, lângă, pe, pentru, până, spre, sub etc;

- **compuse:** de la, de către, de pe, fără de, pe la, de pe la, de pe lângă etc.

Regimul causal al prepozițiilor:

a) **în cazul genitiv:** împrejurul, înaintea, deasupra, contra, împotriva, în fața, în fundul, de-a latul, la stânga, de-a curmezișul etc.

b) **în cazul dativ:** datorită, grație, mulțumită, contrar, conform, potrivit, asemenea, aidoma;

c) **în cazul acuzativ:** cu, de, prin, spre, despre, lângă, fără, pentru, față de, fără de, în loc de, în afară de etc.

Prepozițiile specifice genitivului apar și la dativ, când precedă pronume personale, formă neaccentuată (în juru-mi) și la acuzativ, când însoțesc un adjectiv pronominal posesiv (asupra mea).

Locuțiunile prepoziționale sunt grupuri de cuvinte cu înțeles unitar având valoarea unei prepoziții: de-a lungul, de-a latul, în față, față de, afară de, în loc de, din cauza, în dreptul, în vârful etc.

Conjuncția

Este partea de vorbire neflexibilă care leagă două părți de propoziție de același fel sau două propoziții. Conjuncțiile nu au funcție sintactică, ele sunt instrumente gramaticale.

Clasificarea conjuncțiilor:

a) **după structură:**

- **simple:** că, să, dacă, de, și, iar, dar, ci etc;

- *compuse*: ca să, deoarece, fiindcă, întrucât, încât, cum că etc.

b) după funcția lor.

- *coordonatoare*, leagă două părți de propoziție sau două propoziții de același fel.

La rândul lor acestea sunt de patru feluri:

1. *copulative*: și, nici, precum și, nu numai...ci și, iar;
2. *adversative*: dar, iar, însă, ci;
3. *disjunctive*: sau, ori, fie...fie, ba...ba;
4. *conclusive*: deci, așadar, în concluzie.

- *subordonatoare*, leagă o propoziție secundară de regenta ei: că, să, dacă, de, încât, deși, fiindcă, deoarece, întrucât etc.

Locuțiunile conjuncționale sunt grupuri de cuvinte cu înțeles unitar care au valoarea unei conjuncții: în timp ce, chiar dacă, cu toate că, din cauză că, cum că, ca și cum, de parcă, măcar să, din moment ce, îndată ce, după ce etc.

Interjecția

Este partea de vorbire neflexibilă care exprimă o stare sufletească, o poruncă, un îndemn, imită sunete din natură și un mod de adresare proprie limbajului popular:

Ah! Ce bine!

Hai în parc!

"Cucurigu! Boieri mari!"

Bre, ce faci acolo?

Altele sunt folosite ca formule de salut: adio, pa, noroc etc.

Funcțiile sintactice ale interjecției:

- predicat: Hai la noi!
- subiect: Se auzea : lipa - lipa!
- complement circumstanțial de mod: Ursul face: mor, mor.
- complement direct: Aud deodată tusti, tusti!
- atribut interjecțional: I-a răspuns cu glas stins: ham - ham.
- nume predicativ: E vai de noi!

Punctuația - se izolează prin virgulă de restul propoziției și la sfârșitul propoziției se pune de cele mai multe ori semnul exclamării.

Locuțiuni interjecționale - sunt grupuri de cuvinte cu înțeles uni-

tar, având valoarea unei interjecții: slavă Domnului, Doamne ferește!

Capitolul IV SINTAXA

A. Sintaxa propoziției

Propoziția este o comunicare făcută cu ajutorul unui singur predicat.

Propozițiile pot fi clasificate după:

a) scop:

- *enunțative*: Mihai merge la mare.
- *interogative*: Mihai merge la mare?
- *exclamative*: Mihai merge la mare!

b) aspect:

- *afirmative*: Mihai a venit de la mare.
- *negative*: Mihai nu a venit de la mare.

c) structură:

- *simple* - care nu au nici o parte secundară, adică pot fi formate din subiect și predicat sau numai din subiect sau predicat:

- Maria scrie. (subiect + predicat)
- Ce face?
- Scrie. (predicat)
- Cine scrie?
- Maria. (subiect)

- *dezvoltate* - care conțin una sau mai multe părți secundare: Maria scrie frumos. (subiect + predicat + complement)
Eleva Maria scrie frumos. (subiect + atribut + predicat + complement)

Subiectul și predicatul sunt părți principale ale propoziției.

Atributul și complementul sunt părți secundare ale propoziției.

Într-o frază propozițiile pot fi:

- a) *principale*: Maria scrie. Mihai citește.
- b) *secundare*: După ce am citit,^{1/} m-am plimbat.^{2/}

Propoziția nr. 1 este o propoziție secundară (subordonată) iar propoziția nr. 2 este o propoziție principală (regentă).

Părțile principale ale propoziției

Predicatul

Este partea principală de propoziție care arată ce se spune despre subiect. El atribuie subiectului o acțiune, o stare, o caracteristică sau o însușire.

Răspunde la întrebările: "ce face?", "ce este?", "cine este?", "cum este?" și este de două feluri:

A. **predicatul verbal**: răspunde la întrebarea "ce face?" și se exprimă prin:

- verb predicativ la un mod personal, la oricare dintre cele trei diateze (activă, reflexivă și pasivă)
- locuțiune verbală: Îmi aduce aminte de tot ce am văzut.
- adverb predicativ: poate, desigur, firește etc: Firește ^{1/}, că va veni ^{2/}.
- locuțiune adverbială: De bună seamă că nu s-a supărat.
- interjecție: lepurele tup în iarbă!

B. **predicatul nominal** este alcătuit dintr-un verb copulativ și un nume predicativ; răspunde la întrebările "ce este?", "cum este?", "cine este?".

Verbele copulative cele mai obișnuite sunt: a fi, a deveni, a ieși, a se face, a părea, a rămâne, a ajunge, a însemna.

Verbul "a fi" este predicativ atunci când are sensul de: a exista, a se afla, a se găsi, a se întâmpla, a trăi, a dăinui, a costa etc.

Ana este elevă.

(ce este?)

verb copulativ

Ana este acasă.

(ce face?)

verb predicativ

Mihai a rămas corigent.

(cum a rămas?)

verb copulativ

Mihai a rămas la bunici.

(ce face?)

verb predicativ

Numele predicativ poate fi exprimat prin:

- substantiv: George este student.
- adjectiv: Fata este harnică.
- pronume: Prietenul meu este acesta.
- numeral: Ei erau doi, noi eram patru.
- verb la infinitiv: Dorința lui este a învăța.

- adverb: Ana este astfel.

- interjecție: E vai de noi!

Subiectul

Este partea principală de propoziție despre care se spune ceva cu ajutorul predicatului. Răspunde la întrebarea "cine?", "ce?".

Subiectul:

- **simplu**: Primăvara vine în curând.

- **multiplu**: Vioara, pianul și flautul sunt instrumente muzicale.

A. Subiectul este uneori **neexprimat**.

a) Atunci când este inclus în forma personală a verbelor predicative sau poate fi **subînțeles**, dacă a fost exprimat în propozițiile de mai înainte.

Plec la mare. (subiectul este eu)

Plecⁱ la mare. (subiectul este tu)

Plec^{ăm} la mare. (subiectul este noi)

Plec^{ati} la mare. (subiectul este voi)

b) Subiectul este **inclus** numai pentru persoanele I și a II-a singular și plural.

Subiectul este **subînțeles** pentru persoana a III-a sing. și pl.

Maria vine la noi,^{1/} apoi pleacă.^{2/} Subiectul este subînțeles pentru că apare în propoziția de mai înainte (Maria)

B. Subiectul este **exprimat** prin:

- substantiv comun/propriu: Vremea e frumoasă.

România se află în Europa.

- adjectiv: Cel mic vine repede.

- numeral: Doi au fost premiați.

- adverb: Aici e adverb.

- verb la infinitiv: A mînti e urât.

- verb la supin: De crezut e mai greu.

De obicei subiectul stă în cazul **nominativ**.

Uneori poate sta și în cazul **genitiv**:

Ai lor nu ne cunosc.

Sunt și propoziții fără subiect, atunci când predicatul este exprimat prin verbe și expresii impersonale:

Plouă. E bine de noi.

Părțile secundare ale propoziției Atributul

Este partea secundară de propoziție care determină un subiectiv sau un înlocuitor al lui. Răspunde la una din întrebările: "care?", "ce fel de?", "al (a, ai, ale) cui?", "câți?", "câte?". Ținând seama de părțile de vorbire prin care se exprimă, atributul poate fi:

a) **atribut adjectival**, exprimat prin:

- adjective propriu-zise (casă înaltă);
- adjective provenite din verbe la participiu (pomi înfloriți) sau gerunziu (coșuri fumegânde);
- numerale cu valoare adjectivală (locul al treilea);
- adjective pronominale (această câmpie).

Atributul adjectival se acordă cu substantivul determinat în gen, număr și caz.

b) **atribut substantival**, este de trei feluri:

- **atribut genitival** - este exprimat prin substantiv comun sau propriu în genitiv:
crestele muntilor; cărțile lui Dan;
- **atribut substantival prepozițional** - se exprimă printr-un substantiv la acuzativ precedat de diferite prepoziții (de, către, spre, cu, fără (de), pentru):
livadă cu pruni, drumul spre sat;
- **apozitiia**, este atributul substantival pus în cazul nominativ, indiferent de cazul cuvântului determinat sau în același caz cu acesta:

N. N.

Bogdan, prietenul meu, locuiește aici.

G. N.

Fata unui domn, Alexandru Vodă,...

Apoziția poate fi:

- **simplică**: Colegul meu Alexandru are note bune;
- **dezvoltată**: se desparte prin virgulă de restul propoziției.

c) **atributul pronominal**, poate fi exprimat prin:

- pronume personal: Tatăl lui este manager.
- pronume reflexiv: Lauda de sine nu miroase a bine.

- pronume posesiv: Păreră alor mei e înțeleaptă.
- pronume demonstrativ: Plecarea acestora m-a năliniștit.
- pronume relativ: Părinții, ai căror copii învață, sunt mulțumiți.
- pronume interogativ: Vorba cui te-a supărat?
- pronume nehotărât: Bucuria altora e mare.
- pronume negative: Răspunsul nici unuia n-a fost corect.

d) **atributul verbal**, poate fi exprimat prin:

- verb la modul infinitiv: Plăcerea de a călători...
- verb la modul supin: Mașina de cusut e nouă.
- verb la gerunziu (neacordat cu substantivul): Aripile fălăind se auzău în aer.

e) **atributul adverbial**, poate fi exprimat prin:

- adverb: Ziarul de azi aduce vești bune.
- locuțiune adverbială: Învațatul cu de-a sila nu are rezultate bune.

Complementul

Este partea secundară de propoziție care determină verbe, locuțiuni verbale, adjective, adverbe sau interjecții cu funcție de predicat. Complementele pot fi:

a) **necircumstanțiale**

- direct
- indirect
- de agent

b) **circumstanțiale**

- de loc
- de timp
- de mod
- de cauză
- de scop
- condițional
- concesiv

I. Complementele necircumstanțiale

a) **complementul direct** determină numai verbe a căror acțiune poate trece direct asupra unui obiect și interjecții cu funcție de predicat. Stă totdeauna în cazul acuzativ (cu sau fără prepoziție).

Răspunde la întrebările : "pe cine?" sau "ce?".

Îl întreb pe tata. (pe cine întreb?)

Cumpăr o carte. (ce cumpăr?)

El poate fi exprimat prin:

- substantiv comun sau propriu în acuzativ cu sau fără prepoziție: Îl cunosc pe elev. / Îl cunosc pe George.
- pronume în acuzativ: Îi recunosc.
- numeral cu valoare de substantiv: Îi salut pe amândoi.
- verb la infinitiv: Începe a cânta la pian.
- verb la supin: Termin de scris și mă joc fotbal.
- verb la gerunziu: Aud strigând.

b) complementul indirect indică, în general, obiectul căruia i se atribuie o acțiune, o însușire sau o caracteristică și stă în cazul dativ, fără prepoziție, în acuzativ sau genitiv precedat de o prepoziție sau de o locuțiune prepozițională.

Răspunde la întrebările: "cui?"- cazul dativ și "cu cine?", "cu ce?", "de la cine?", "de la ce?", "pentru cine?", "pentru ce?" etc.

El poate fi exprimat prin:

- substantiv comun sau propriu în cazul dativ:
Le-am dat fratelui / lui Ion. (cui?)
- substantiv în cazul acuzativ:
Discutam despre drumetie. (despre ce?)
Discutam despre excursionisti. (despre cine?)
- pronume în dativ:
Î-am dat o floare.
- pronume în acuzativ:
M-am pregătit pentru el.
- numeral:

Dau celor trei. (cui?)

Se gândește la amândoi. (la cine?)

Complementul indirect se exprimă și prin substantive sau pronume la genitiv cu prepozițiile asupra, contra, împotriva.

S-a năpustit asupra dușmanului. (caz genitiv)

El luptă contra nedreptății. (caz genitiv)

- verb la infinitiv:

E dornic de a se plimba.

- verb la supin: S-a săturat de umbla.

c) complementul de agent determină un verb la diateza pasivă și arată de cine este făcută acțiunea exprimată de verbul determinat.

Elevul este ascultat de profesor.

Răspunde la întrebarea "de cine?" sau "de către cine?".

Se exprimă:

- printr-un substantiv la acuzativ precedat de prepoziția "de" sau "de către": A fost examinat de comisie.
- printr-un pronume sau prin orice parte de vorbire folosită cu valoare de substantiv: Golurile au fost marcate de ai lor.
A fost lăudat de amândoi.

II. Complementele circumstanțiale

Arată, în general, împrejurările în care se petrece o acțiune: locul, timpul, modul, cauza, scopul, condiția etc.

A. complementul circumstanțial de loc arată locul unde se petrece acțiunea, punctul de plecare, direcția sau limita acțiunii.

Răspunde la întrebările "unde?", "pe unde?", "de unde?", "încotro?", "până unde?".

Se exprimă prin:

- substantive, pronume sau alte părți de vorbire cu valoare de substantiv: Locuiesc la țară.
Am ajuns la cei doi.
- prin adverb cu sau fără prepoziții sau printr-o locuțiune adverbială: Soarele era sus. Am venit de acolo.
De jur împrejur sunt livezi bogate.
- printr-un verb la supin: La cules era multă lume.

B. complementul circumstanțial de timp arată timpul când se petrece acțiunea, durata, limita sau frecvența ei.

Răspunde la întrebările: "când?", "de când?", "până când?", "cât timp?".

Poate fi exprimat prin:

- substantiv cu sau fără prepoziție: A venit într-o zi la noi. (când?)
A mers luni întregi. (cât timp?)

- adverb sau locuțiune adverbială: A fost odată ca niciodată.
Și au trăit de-a pururea.
- verb la gerunziu sau la infinitiv precedat de prepoziția "până" sau de locuțiunea prepozițională "înainte de" sau "dinainte de": Mergând la școală, admiram natura.
Înainte de / Până a vorbi am plecat toți.

C. complementul circumstanțial de mod arată cum se desfășoară sau se înfățișează o acțiune sau o calitate.

Răspunde la întrebările: "cum?", "cât?", "cât de?" "în ce fel?".

Se poate exprima prin:

- substantiv precedat de o prepoziție: A vorbit cu supărare.
- numeral: Elevii stau în bancă câte doi.
- verb la infinitiv: Fără a gândi, răspunde la întrebare.
- verb la gerunziu: Vine cântând.
- adverb: Vorbi astfel.
- locuțiune adverbială: Răspunse cu chiu cu vai.
- interjecție: lepurele sări tusti în tufe.

Când arată o comparație, complementul de mod se numește și complement de mod comparativ și se construiește cu ajutorul adverbilor de comparație: asemenea, ca (ca și), cât, decât.

Era mai silitor ca mine.

Vorbea frumos asemenea mamei.

D. complementul circumstanțial de cauză arată cauza acțiunii ori a însușirii exprimate de un verb sau un adjectiv.

Răspunde la întrebarea: "din ce cauză?".

Râd de bucurie. (din ce cauză?)

Era gârbovit de bătrânețe. (din ce cauză?) - cauza unei însușiri

Se poate exprima prin:

- substantive sau pronume precedate de prepoziții sau locuțiuni prepoziționale: Fața i se luminează de fericire.
Din pricina lui am plecat.
- prin adjective precedate de prepoziția "de":
Nu mai putea de obosită.
- prin verbe la gerunziu: Se mira văzând că nu vine.

E. complementul circumstanțial de scop arată scopul acțiunii exprimate de verb.

Răspunde la întrebarea "cu ce scop?".

Se poate exprima prin:

- substantiv (sau înlocuitor al lui) cu prepoziție:

Învăț pentru examen.

Pentru acesta muncim cu spor.

- verb la infinitiv precedat de prepozițiile "pentru", "spre":

Se pregătește pentru a promova.

- verb la supin precedat de prepoziții:

Pune laptele la prins.

F. complementul circumstanțial condițional arată condiția de care depinde realizarea acțiunii sau a însușirii exprimate de verbul sau adjectivul determinat.

Răspunde la întrebarea "cu ce condiție?".

În caz de nevoie sună-mă. (cu ce condiție?)

În locul lui aș fi mai corect. (cu ce condiție?)

Se poate exprima prin:

- prin substantivele: "caz", "ipoteză", "condiție", "eventualitate" precedate de prepoziția "în" sau prin orice alt substantiv la acuzativ precedat de locuțiunea prepozițională "în caz de".

În cazul acesta vom accepta.

În condițiile date accept.

- prin substantiv sau pronume la genitiv precedat de locuțiunea prepozițională "în locul":

În locul lui Matei aș pleca.

- prin adverbele "altfel" și "altminteri":

Altfel nu vei reuși.

- prin verb la gerunziu: Însistând vei obține rezultate bune.

G. complementul circumstanțial concesiv arată o împrejurare care ar fi putut împiedica realizarea acțiunii exprimate de verbul determinat sau existența însușirii exprimate de adjectivul determinat.

Cu toată vremea nefavorabilă au urcat pe munte.

(Vremea nefavorabilă ar fi putut împiedica realizarea acțiunii, dar n-a împiedicat-o, ci i-a făcut o concesie, a permis realizarea ei.)

Poate fi exprimat prin:

- substantiv la acuzativ precedat de locuțiunea prepozițională "cu tot" (cu toate, cu toți etc):

Cu toată osteneala, tot ne-am dus.

- prin locuțiunea adverbială "cu toate acestea (astea)":
Sunt obosit, cu toate acestea, voi mai lucra.
  - printr-un substantiv sau înlocuitorul acestuia la genitiv precedat de locuțiunile prepoziționale "în ciuda", "în pofida" sau de prepozițiile "împotriva", "în contra" (contra):
În ciuda lor, tot voi pleca.
Împotriva hotărârii luate, voi pleca mai departe.
  - printr-un verb la gerunziu singur sau precedat de adverbul "chiar":
(Chiar) lucrând permanent, tot n-aș termina.
  - printr-un verb la infinitiv precedat de prepoziția "fără":
Fără a-l privi, i-am ghicit intențiile.
- Complementul concesiv se desparte prin virgulă.

B. SINTAXA FRAZEI

- Fraza -

Fraza este o unitate sintactică de sine stătătoare, alcătuită din îmbinarea a două sau mai multe propoziții, dintre care una este propoziția principală.

Propozițiile dintr-o frază pot fi:

- **principale** - cele care nu depind de altă propoziție;
- **secundare** (subordonate) - care depind de altă propoziție.

Am cumpărat o carte ^{1/} care mi-a plăcut. ^{2/} Prima propoziție este principală, iar a doua secundară (subordonată).

Propoziția de care depinde o propoziție subordonată se numește *propoziție regentă*, iar cuvântul determinat de propoziția subordonată este *cuvântul (termenul) regent*.

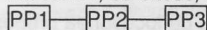
Între propozițiile unei fraze se pot stabili două feluri de raporturi:

- de coordonare;
- de subordonare.

Coordonarea se poate realiza între:

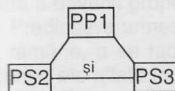
- două sau mai multe propoziții principale:

Ana scrie^{1/}, eu citesc^{2/} iar fratele meu se joacă.^{3/}

- două sau mai multe propoziții secundare care depind de aceeași regentă:

Am auzit ^{1/} /că ai rezultate bune ^{2/} /și /că ești premiant.^{3/}

Propozițiile coordonate dintr-o frază pot fi alăturate sau juxtapuse (așezate una după alta fără nici o conjuncție) sau legate prin una din conjuncțiile: și, dar, iar, însă, ci, sau, nici, ori, deci, așadar.

Când sunt alăturate, între ele se pune virgulă, dacă nu sunt legate prin conjuncțiile "și", "sau", "ori".

Propozițiile subordonate sunt, deseori, separate prin virgulă de regentele lor, mai ales când se află înaintea acestora.

Când plouă tare ^{1/} / stau acasă. ^{2/}

Frazele pot fi formulate prin coordonare, subordonare sau și prin coordonare și prin subordonare.

Propozițiile coordonate pot fi:

- copulative**, când prin conținutul lor propozițiile sunt prezentate ca asociate; sunt legate prin: "și"; "nici"; "precum și"; "și... și..."; "nici...,nici...";
- disjunctive**, când prin conținutul lor se exclud una pe alta; sunt legate prin conjuncțiile: "sau"; "ori"; "sau..., sau..."; "ori..., ori...";
- adversative**, când prin conținutul lor se opun una alteia; sunt legate prin conjuncțiile: "dar"; "iar"; "însă"; "ci".
- conclusive**, când arată o urmare, o concluzie; sunt legate prin conjuncțiile și locuțiunile conjuncționale: "deci"; "așadar"; "prin urmare"; "de aceea"; "în concluzie" și altele.

Propozițiile pot fi:

a) necircumstanțiale:

- predicativă (PR)
- subiectivă (SB)
- atributivă (AT)
- completivă directă (CD)
- completivă indirectă (CI)

b) circumstanțiale:

- de loc (CL)
- de timp (CT)
- de mod (CM)
- de cauză (CZ)
- de scop (CS)
- condițională (CDT)
- concesivă (CNS)
- consecutivă (CV)

Expansiunea constă în transformarea unei părți de propoziție în propoziția subordonată corespunzătoare cu păstrarea intactă a sensului.

Contragerea este procedura de transformare a unei subordonate în partea de propoziție corespunzătoare.

Îndrumări pentru analiza frazei

1. sublinierea numai a verbelor la modurile personale
2. identificarea și sublinierea subiectelor tuturor propozițiilor
3. identificarea verbelor copulative și a numelor predicative
4. căutarea conjuncțiilor care fac legătura între propoziții și încercuirea lor
5. delimitarea propozițiilor și numerotarea lor în ordinea în care se află în text
6. analiza felului propozițiilor și indicarea raporturilor de coordonare și subordonare
7. alcătuirea schemei raporturilor sintactice

Propoziția subordonată predicativă (PR)

Îndeplinește funcția de nume predicativ al altei propoziții din frază. În propoziție numele predicativ este exprimat printr-o parte de vorbire, în frază poate fi exprimat printr-o propoziție.

Casa pare frumoasă. → Casa pare ^{1/} (să) fie frumoasă. ^{2/}

P1 - propoziție principală regentă

P2 - propoziție subordonată predicativă (are funcția de nume predicativ pe lângă verbul copulativ "a părea" din P1)

Prin expansiune numele predicativ "frumoasă" din propoziția dată a devenit propoziție predicativă "să fie frumoasă".

Predicativa urmează totdeauna după verbele copulative: a fi, a rămâne, a se face, a ieși, a însemna, a părea, a deveni, a ajunge etc aflate în propoziția regentă.

Predicativa este introdusă prin:

- pronume relative: care, cine, ce, câți, cel (cei) ce, ceea (cele) ce sau nehotărâte: oricare, oricine, orice;

PP PR
Întrebarea este ^{1/} (cine) vine. ^{2/}

PP PR
Premiant va fi ^{1/} (oricine) va munci. ^{2/}

- adverb relative: unde, cum, când, cât, precum etc;

PP PR
Problema era ^{1/} (unde) (cum, când) mergem. ^{2/}

- conjuncții subordonatoare: că, să, ca...să, dacă, de;

PP PR
Impresia este ^{1/} (că) s-a pregătit. ^{2/}

PP PR
Elevul pare ^{1/} (să) fi învățat. ^{2/}

PP PR
Problema era ^{1/} (dacă) știuse. ^{2/}

- locuțiuni conjuncționale: ca și cum (ca și când), după cum;

PP PR
Citind o carte este ^{1/} (ca și când (cum) ai trăi) într-o altă lume. ^{2/}

Topica: De obicei predicativa stă după verbul copulativ din regentă.

PP PR
Pădurea părea ^{1/} (că) se înalță în ceruri. ^{2/}

Dacă vorbitorul vrea să scoată în evidență cele spuse prin propoziția predicativă, ea poate fi așezată și înaintea regentei.

PP PR
(Cum) e acesta ^{1/} e și celălalt. ^{2/}

Punctuația: nu se desparte prin virgulă de regenta ei.

Propoziția subordonată subiectivă (SB)

Îndeplinește funcția de subiect al altei propoziții din frază.

S

Harnicul departe ajunge.

SB ↓ expansiune

PP

(Cine) se scoală de dimineață ¹/departe ajunge. ²/

Subiectiva urmează după:

1. un verb personal:

SB

PP

(Ce) ție nu-ți place ¹/ altuia nu face. ²/

2. verbul "a trebui":

PP

SB

Trebuie ¹/(să) lucrez. ²/

3. verbe și construcții impersonale:

a) verbe reflexive impersonale:

PP

SB

Se zice ¹/(că) nu vine. ²/

b) expresii verbale impersonale:

PP

SB

E bine ¹/(să) stii. ²/

PP

SB

Ar fi de dorit ¹/(să) ne respecte cererile. ²/

4. verbe personale folosite ca impersonale, singure sau precedate de pronume personale în dativ sau acuzativ:

PP

SB

Rămâne ¹/(să) vedem. ²/

PP

SB

Era ¹/(să) uit cartea. ²/

PP

SB

Îmi place ¹/(să) citesc. ²/

PP

SB

Ne doare ¹/(că) nu te putem ajuta. ²/

5. locuțiuni verbale impersonale:

PP

SB

I-a venit la socoteală ¹/(să) mi ceară bani. ²/

6. adverbe și locuțiuni verbale predicative: firește, desigur, pesemne, poate, negreșit, cu siguranță, fără îndoială etc:

PP

SB

Desigur ¹/(că) va reuși. ²/

PP

SB

Cu siguranță ¹/(că) este nevinovat. ²/

Propoziția subiectivă așezată în fața regentei arată cine face acțiunea sau cine are caracteristica exprimată de predicatul regentei; poate fi reluată în regentă printr-un pronume demonstrativ.

SB

PP

(Cine) va munci ¹, aceia va reuși. ²/

Subiectiva poate fi introdusă prin:

• pronume relative în nominativ, acuzativ, dativ:

SB

PP

(Cine) fuge după doi iepuri ¹/ nu prinde nici unul. ²/

SB

PP

(Pe cine) nu vezi ¹/ îl uiești. ²/

SB

PP

(Cui) îi e frică ¹/ să nu vină. ²/

• pronume nehotărât în nominativ, acuzativ, dativ:

SB

PP

(Oricine) întreabă ¹/ nu pierde. ²/

SB

PP

(Pe oricine) am văzut ¹/ m-a salutat. ²/

SB

PP

(Oricui) i-am spus ¹/ m-a înțeles. ²/

• conjuncții subordonatoare: că, să, ca...să, dacă, de:

PP

SB

Nu se știe ¹/(dacă) vine. ²/

PP

SB

Îi plăcea ¹/(că) fiecare să știe. ²/

- adverbe relative: unde, cum, când, cât

PP SB
Nu se stie ^{1/} unde cum când a fost. ^{2/}

PP SB
Nu e suficient ^{1/} cât stii. ^{2/}

Topica: subiectiva poate sta atât înainte cât și după regentă.

Punctuația: nu se desparte prin virgulă de regentă; când este așezată în fața regentei și este reluată printr-un pronume demonstrativ se desparte prin virgulă.

SB PP
Cine a fost cumpănit ^{1/} a agonisit. ^{2/}

SB PP
Cine a fost cumpănit ^{1/} acela a agonisit. ^{2/}

Propoziția subordonată atributivă (AT)

Îndeplinește funcția de atribut al unui substantiv sau al înlocuitorului acestuia, aflat în propoziția regentă.

Atributivă determină:

1. un substantiv:

PP AT
Fata ^{1/} care cântă la pian ^{2/} e sora mea. ^{1/}

2. un pronume

PP AT
Mergeti înainte voi ^{1/} care cunoașteți calea. ^{2/}

3. un numeral cu valoare substantivală:

AT PP
Al doilea ^{1/} care a câștigat ^{2/} e colegul meu. ^{1/}

Atributivă poate fi introdusă prin:

- pronume relative în nominativ, acuzativ cu prepoziție sau locuțiune prepozițională, în dativ și în genitiv cu prepoziție sau locuțiune prepozițională:

AT PP
Omul ^{1/} căruia nu-i place munca ^{2/} nu va fi respectat. ^{1/}

AT PP
Locul ^{1/} în jurul căruia sunt flori ^{2/} este agreat de oameni. ^{1/}

- adjective pronominale relative:

AT PP
Întrebarea ^{1/} ce carte cumperi ^{2/} m-a frământat mult timp. ^{1/}

- adverbe relative: unde, când, cum, cât:

AT PP
Școala ^{1/} unde am învățat ^{2/} are un renume. ^{1/}

AT PP
Momentul ^{1/} când va veni ^{2/} se apropie cu greu. ^{1/}

PP AT
Are haine ^{1/} cum n-ai mai văzut. ^{2/}

- conjuncții subordonatoare: că, să, ca...să, dacă (de):

AT PP
Convingerea ^{1/} că vine ^{2/} era nestrămutată. ^{1/}

AT PP
Dorința ^{1/} să învete ^{2/} s-a stins. ^{1/}

PP AT
Își punea întrebarea ^{1/} dacă va reuși. ^{2/}

Topica: stă totdeauna după termenul determinat și este adesea intercalată în regentă.

Punctuația: de cele mai multe ori nu se desparte prin virgulă. Când aduce o explicație suplimentară se desparte prin virgulă:

PP AT
Mihai Eminescu ^{1/} care a fost cel mai mare poet român ^{2/} s-a născut la Ipotești la 15 ianuarie 1850. ^{1/}

Propoziție completivă directă (CD)

Îndeplinește funcția de complement direct în frază determinând un verb sau o locuțiune verbală sau o interjecție din propoziția regentă:

PP CD
Am văzut ^{1/} că ți-ai notat datele problemei. ^{2/}

PP CD
A băgat de seamă ^{1/} că ii lipsea ceva. ^{2/}

PP CD
Lată ^{1/} ce spun toți ceilalți. ^{2/}

Interjecțiile determinate de o completivă directă sunt: iată, iacă (iaca), uite.

Poate fi introdusă prin:

- conjunții subordonatoare: că, să, ca...să, dacă, de:

PP CD
Observ ^{1/} (c)ăte bucuri. ^{2/}

PP CD
Vrei ^{1/} (s)ă-mi spui ceva. ^{2/}

PP CD
Nu știu ^{1/} (d)acă mai are importantă. ^{2/}

- locuțiuni conjuncționale subordonatoare: cum că, precum că:

PP CD
Maria a auzit ^{1/} (c)um c)ă toate s-au schimbat. ^{2/}

- pronume sau adjectiv pronominal relativ: care, cine, ce, cât, cel (cei) ce, ceea (cele) ce, sau nehotărât: oricare, oricine, orice:

PP CD
Maria a verificat ^{1/} (c)ine e vinovatul. ^{2/}

PP CD
Ia ^{1/} (c)arte dorești. ^{2/}

PP CD
Profesorul cunoaște ^{1/} (p)e oricine știe lecția. ^{2/}

- adverbe relative: unde, cum, când, cât:

PP CD
Grădinarul observă ^{1/} (u)nde / (c)um / (c)ât / (c)ând crește floarea. ^{2/}

Topica: stă de obicei după regenta ei; când se insistă asupra ei poate să stea și înaintea regentei.

Punctuația: așezată după regentă nu se desparte prin virgulă; când se află înaintea ei se desparte, de obicei, prin virgulă.

CD PP
(C)e știi tu azi ^{1/} eu știam cu mult înainte. ^{2/}

Propoziția completivă indirectă (CI)

Îndeplinește funcția de complement indirect a unui verb, adjectiv sau a unei interjecții din propoziția regentă.

PP CI
Povestesc ^{1/} (c)ui vreau. ^{2/}

PP CI
Elevul se gândește ^{1/} (l)a c)e o să facă în vacanță. ^{2/}

PP CI
Sunt încântat ^{1/} (c)ăți obținut rezultate bune. ^{2/}

PP CI
E vai ^{1/} (d)e cine nu știe carte. ^{2/}

Poate fi introdusă prin:

- pronume și adjective pronominale relative sau nehotărâte în cazul dativ sau acuzativ precedat de o prepoziție:

PP CI
Dau revista ^{1/} (c)ui mi-o cere. ^{2/}

PP CI
A luptat ^{1/} (c)ontra celor c)ei se opuneau. ^{2/}

PP CI
Mă gândesc ^{1/} (c)e ghiozdan să-ți cumpăr. ^{2/}

PP CI
Se entuziasma ^{1/} (d)e orice îi spuneai. ^{2/}

- conjunții și locuțiuni conjuncționale subordonate: că, să, ca...să, dacă (de), ca nu cumva să:

PP CI
Este convins ^{1/} (c)ă era mai bine altfel. ^{2/}

PP CI
Nu-și dădea seama ^{1/} (d)acă procedase corect. ^{2/}

PP CI
Mă tem ^{1/} (c)a nu cumva să greșesc. ^{2/}

- adverbe relative: unde, cum, când, cât:

PP CI
Se gândește ^{1/} (u)nde / (c)um / (c)ând / (c)ât să cheltuiască. ^{1/}

Foarte multe completive indirecte determină verbe sau locuțiuni verbale reflexive. Întrebarea este: la cine? la ce? de ce? de cine? etc.

Topica: stă de obicei după regentă, dar poate fi și în fața acesteia.

Punctuația: nu se desparte prin virgulă când este după regentă; când se află în fața regentei, folosirea virgulei nu este obligatorie.

Subordonatele circumstanțiale

Propoziția circumstanțială de loc (CL)

Îndeplinește funcția de complement circumstanțial de loc în frază, arătând locul în care se desfășoară acțiunea exprimată de verbul din regentă.

Circumstanțiala de loc determină un verb, o locuțiune verbală, o interjecție, un adverb, o locuțiune adverbială:

PP CL
Merg ^{1/}unde esti tu.^{2/}

PP CL
A luat-o la sănătoasa ^{1/}încotro a văzut.^{2/}

PP CL
Hai ^{1/}unde am zis.^{2/}

PP CL
Am ajuns acolo ^{1/}unde erau toți.^{2/}

PP CL
De jur împrejur ^{1/}oriunde priveai ^{2/}erau străzi largi.^{1/}

Poate fi introdusă prin:

- adverbele relative: unde, de unde, până unde, încotro, dincoțu și compusele cu "ori-": oriunde, orideunde, orișunde, oriîncotro etc.

PP CL
Merge ^{1/}oriunde îl trimiți.^{2/}

- prin pronume relative sau nehotărâte cu sau fără prepoziția "către" sau "spre": ce, oricine, orice:

PP CL
Se îndrepta ^{1/}spre oricine venea.^{2/}

Circumstanțialele de loc introduse prin adverbul relativ "unde" au de multe ori în regentă adverbul corelativ "acolo":

CL PP
Unde este așa mai subtil ^{1/}, acolo se rupe.^{2/}

Topica: de obicei se află după regentă, dar poate sta și înaintea ei sau poate fi intercalată în regentă.

Punctuația: aflată după regentă nu se desparte prin virgulă; înaintea acesteia se desparte atunci când se insistă asupra ei; intercalată în regentă se desparte prin virgulă.

CL PP
Pe dealuri ^{1/}unde sunt meri ^{2/}unde sunt și pășuni.^{1/}

Propoziția circumstanțială de timp (CT)

Îndeplinește funcția de complement circumstanțial de timp în frază, arătând timpul în care se petrece acțiunea exprimată de un verb, o locuțiune verbală, un adverb sau un adjectiv din propoziția regentă.

PP CT
A vorbit ^{1/}când l-ai îndrumat.^{2/}

PP CT
Si-a dat seama ^{1/}când ai venit.^{2/}

CT PP
Atunci ^{1/}când vii la noi ^{2/}e sărbătoare.^{1/}

PP CT
Este un rezultat așteptat ^{1/}de când m-ai informat.^{2/}

Poate fi introdusă prin:

- adverbul relativ "când" folosit singur sau cu prepozițiile: când, de când, de pe când, până când etc sau prin compusele lui: oricând, orișicând etc;

CT PP
Oricând vrea ^{1/}vine cu bucurie.^{2/}

- locuțiuni conjuncționale de timp: în timp ce, în vreme ce, până ce, până să, îndată ce, înainte ca să, ori de câte ori etc;

PP CT
Merge la medic ^{1/}îndată ce termină de scris.^{2/}

PP CT
Mă vizitează ^{1/}ori de câte ori vine la țară.^{2/}

- prin adverbul "cum" și "cât" cu sensul de "îndată ce" și "cât timp";

CT PP
Cum ajunge, ^{1/}se așază la calculator.^{2/}

PP CT
A stat la bunici ^{1/}cât a fost mic.^{2/}

Circumstanțele de timp introduse prin adverbul "când" au în regentă adverbul colectiv "atunci":

CT PP
(Când) nu gândești, ^{1/} atunci vine.^{2/}

Topica: stă de obicei după regentă; poate sta și înaintea ei sau poate fi intercalată în regentă.

Punctuația: când se află după regentă nu se desparte prin virgulă; când se află înaintea regentei și nu se insistă asupra ei se desparte prin virgulă; intercalată în regentă se desparte prin virgulă, dacă este înaintea predicatului.

Propoziția circumstanțială de mod (CM)

Îndeplinește funcția de complement circumstanțial de mod al unui verb, adjectiv sau adverb din regentă.

PP CM
Fuge ^{1/} (cum) zboară o pasăre.^{2/}

PP CM
Era harnic ^{1/} (cum) e albina.^{2/}

PP CM
A scris frumos ^{1/} (precum) i-a învățat mama.^{2/}

Poate fi introdusă prin:

- adverbe relative: cum, precum, cât;

PP CM
Cântă ^{1/} (cât) poate de tare.^{2/}

- locuțiuni conjuncționale subordonatoare: după cum, după cât, ca și cum, ca și când, de parcă, pe măsură ce, cu cât...(cu atât);

CM PP
(După cum) ți-am promis ^{1/}, plecăm mâine.^{2/}

PP CM
Vorbeste cursiv ^{1/} (ca și cum) ar citi de pe foaie.^{2/}

CM PP
Cu cât înveți mai mult ^{1/}, cu atât rezultatele vor fi mai bune.^{2/}

Adverbul relativ "cum" care introduce o circumstanțială de mod are de multe ori în regentă adverbul corelativ "așa" sau "(tot) astfel".

CM PP
(Cum) ți vei așterne ^{1/}, asa vei dormi.^{2/}

Topica: stă de obicei după regentă; poate sta și înaintea ei sau poate fi intercalată în regentă.

Punctuația: când se află după regentă se desparte prin virgulă, numai dacă nu se insistă asupra ei; înaintea regentei se desparte, de obicei, prin virgulă; intercalată de desparte totdeauna prin virgulă.

Propoziția circumstanțială de cauză (CZ)

Îndeplinește funcția de complement circumstanțial de cauză în frază, arătând cauza unei acțiuni sau însușiri din propoziția regentă.

Circumstanțiala de cauză determină:

- un verb: A răcit ^{PP} ^{1/}, (pentru că) nu a ascultat ^{CZ} de alții.^{2/}
- o locuțiune verbală: Si-a dat sema ^{PP} ^{1/}, (fiindcă) a văzut-o.^{2/}
- un adjectiv: Vremea este caldă ^{PP} ^{1/}, (deoarece) e vară.^{2/}

Poate fi introdusă prin:

- conjuncții și locuțiuni conjuncționale: căci, fiindcă, deoarece, întrucât, că, dacă, de, pentru că, din cauză că, din pricină că, de vreme ce, din moment ce, odată ce etc;

PP CZ
S-a supărat ^{1/}, (că) ai venit.^{2/}

CM PP
(Din cauză că) a plouat ^{1/}, s-a rupt digul.^{2/}

CM PP
(De vreme ce) am lucrat bine ^{1/}, pot primi un dar.^{2/}

- adverbe relative cu valoare conjuncțională: cum, unde;

CM PP
(Cum) e înțelept ^{1/} înțelege tot.^{2/}

CZ PP
(Unde) nu e atent ^{1/}, gresește.^{2/}

Acțiunea din cauzală se realizează înaintea celei din regentă, acțiunea din regentă este efectul ei.

^{CZ}
 (Fiindcă) il cunosc ^{1/}, il salut ^{PP} mereu. ^{2/}
                   cauza   efectul

Topica: poate sta atât înainte cât și după regentă sau este intercalată.

Punctuația: se desparte prin virgulă, indiferent de poziția ei.

Poziția circumstanțială de scop sau finală (CS)

Îndeplinește funcția de complement circumstanțial de scop și arată scopul în vederea căruia se îndeplinește acțiunea exprimată de verbul determinat din regentă.

Circumstanțiala de scop determină:

1. un verb:

^{PP}   ^{CS}
Merge la școală ^{1/} ca să învețe. ^{2/}

2. o locuțiune verbală:

^{PP}   ^{CS}
 Mama mi-a adus aminte ^{1/} ca să nu gresesc. ^{2/}

3. o interjecție:

^{PP}   ^{CS}
Hai ^{1/} să-ți arăt tabloul. ^{2/}

Poate fi introdusă prin:

• conjuncții subordonatoare: ca să, să, de;

^{PP}   ^{CS}
Du-te ^{1/} de vezi. ^{2/}

• locuțiunea conjuncțională: pentru ca să:

^{CS}   ^{PP}
 (Pentru ca să) ia examenul ^{1/}, a muncit mult. ^{2/}

Topica: stă după regentă când este introdusă prin "să", "de" și "ca...să"; se află înaintea regentei când este introdusă prin "ca să" și "pentru ca să".

Punctuația: când se află înaintea regentei se desparte prin vir-

gulă; după regentă, se desparte prin virgulă numai dacă autorul nu o consideră un element esențial al frazei.

Propoziția circumstanțială condițională (CDT)

Exprimă o condiție sau o ipoteză de a cărei îndeplinire depinde realizarea acțiunii din regentă.

^{PP}   ^{CDT}
Vei ști ^{1/}, dacă vei munci. ^{2/}

Circumstanțiala condițională determină:

1. un verb:

^{PP}   ^{CDT}
 Te chem la noi ^{1/}, dacă vei avea timp. ^{2/}

2. o locuțiune verbală:

^{CDT}   ^{PP}
Dacă mi-ai citi mai rar ^{1/}, mi-as da seama de greșală. ^{2/}

Poate fi introdusă prin:

• conjuncții subordonatoare: dacă, de, să:

^{CDT}   ^{PP}
De vii ^{1/}, să mă suni. ^{2/}

• locuțiunea subordonatoare: în caz că.

^{CDT}   ^{PP}
În caz că plouă ^{1/}, să rămân acasă. ^{2/}

Rar, condiționala, poate fi și juxtapusă:

^{CDT}   ^{PP}
Ai ceva de spus ^{1/}, spune. ^{2/}

Topica: stă, de obicei, în fața regentei; poate sta și după regentă.

Punctuația: se desparte prin virgulă de regentă.

Propoziția circumstanțială concesivă (CV)

Exprimă o împrejurare de natură să împiedice desfășurarea unei acțiuni sau existența unei calități din regentă, dar care nu le împiedică.

CV PP
(Deși) am fost acolo ^{1/}, nu am vizitat-o. ^{2/}

Circumstanțiala concesivă determină:

1. un verb:

CV PP
(Deși) este obosit ^{1/}, mai lucrează încă. ^{2/}

2. o locuțiune verbală:

PP CV
Si-a adus aminte de mine ^{1/}, (cu toate că) nu ne-am văzut de mult timp. ^{2/}

3. o interjecție:

PP CV
Vino ^{1/}, (deși) e târziu. ^{2/}

4. un adjectiv:

PP CV
E optimist ^{1/}, (deși) are multe probleme. ^{2/}

Poate fi introdusă prin:

- conjuncții și locuțiuni subordonatoare: deși, dacă, de, că, să, cu toate că, măcar că, măcar să, măcar de, chiar dacă, fără să, chit că etc.

CV PP
(Chit că) e vară ^{1/}, vremea e friguroasă. ^{2/}

CV PP
(Fără să) învețe ^{1/}, a promovat. ^{2/}

CV PP
(Cu toate că) nu știe ^{1/}, tot mai încearcă. ^{2/}

Concesiva poate fi juxtapusă, intonația este cea care dă sensul frazei:

CV PP
Supără-te ^{1/}, tot plec. ^{2/}

Concesivele au de cele mai multe ori în regentă adverbul corelativ "totuși" sau "tot" sau locuțiunea adverbială "cu toate acestea".

CV PP
(Deși) a întârziat ^{1/}, totuși susține punctualitatea. ^{2/}

CV PP
(Chiar dacă) m-am străduit ^{1/}, cu toate acestea nu am reușit. ^{2/}

Topica: stă atât în față cât și după regentă.

Punctuația: se desparte prin virgulă, indiferent de locul pe care îl ocupă.

Propoziția circumstanțială consecutivă (CNS)

Exprimă consecința, urmarea unei acțiuni sau a existenței unei calități din regentă.

PP CNS
Vorbește ^{1/}, (încât) nu-l poți urmări. ^{2/}

Circumstanțiala consecutivă determină:

1. un verb:

PP CNS
Minte ^{1/}, (de) îngheață apele. ^{2/}

2. o locuțiune verbală:

PP CNS
A luat-o la sănătoasă ^{1/}, (că) nu s-a mai văzut. ^{2/}

3. un adjectiv:

PP CNS
E așa de frumoasă, ^{1/} (încât) nu-ți poți imagina. ^{2/}

4. un adverb:

PP CNS
A scris așa de urât ^{1/}, (încât) nu înțelegi. ^{2/}

Poate fi introdusă prin:

- conjuncții și locuțiuni conjuncționale subordonatoare: încât, de, că, să, ca să, încât să, așa că, cât să:

PP CNS
A fost foarte atent ^{1/}, (așa că) a înțeles totul. ^{2/}

De cele mai multe ori, în regenta propoziției consecutive se află unul din adverbele corelative "așa", "atât (de)", "astfel".

PP CNS
Va face astfel ^{1/}, încât să fie recunoscut. ^{2/}

Topica: Stă întotdeauna după regentă.

Punctuația: se desparte prin virgulă de regentă.

Capitolul V Construcții incidente

Reprezintă o comunicare suplimentară în interiorul unei comunicări de bază de care este legată sintactic.

În vorbire are o intonație specială, iar în scris este separată de restul comunicării prin virgulă, linii de pauză sau paranteze.

Ele pot fi:

- *cuvinte*: E, desigur, mai atent acum.
- *îmbinări de cuvinte*: Mama lui, *femeie cumsecade*, l-a lăsat.
- *propoziții*: Te felicit, *spuse el cu mare plăcere*, pentru rezultatul obținut.

În analiza frazei, **propozițiile incidente** nu se numără printre propozițiile alcătuitoare ale acesteia; în schema frazei se scriu separat.

Bibliografie

"Gramatica practică a limbii române cu o culegere de exerciții", ediția a III-a, Ștefania Popescu, Editura didactică și Pedagogică, București, 1983

"Limba Română, Manual pentru clasa a V-a, a VI-a, a VII-a, a VIII-a", Crișan, Al., Sofia Dobra, Florentina Sânmihăianu, Editura Humanitas Educațional